

**RAPORT Z REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU
WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
DO ROKU 2020 – PLAN MODERNIZACJI 2020+
W 2016 R.**

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Departament Rozwoju Regionalnego
Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku

Spis treści

Wstęp	5
1 Uwarunkowania realizacji Strategii związane z polityką regionalną Polski	5
1.1 Przepisy prawa	5
1.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	7
2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń Strategii.....	12
2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia Strategii, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.	13
2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.	15
2.3 Informacja o stanie prac związanych z wdrażaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.....	21
2.4 Informacja dot. stanu prac związanych z realizacją Kontraktu Terytorialnego, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.	24
2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.....	32
2.6 Informacje o stanie prac nad opracowaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.	34
3 Postęp w zakresie realizacji przedsięwzięć Strategii i stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI Strategii.....	35
4 Podsumowanie, wnioski i rekomendacje	36
Załącznik, Szczegółowe informacje nt. realizacji przedsięwzięć Strategii w ramach poszczególnych celów strategicznych	39

Wykaz skrótów:

<i>b.d.</i>	- brak danych
<i>Dep.</i>	- departament
<i>IW</i>	- Instytucja Wdrażająca Strategię rozwoju województwa
<i>Kodeks</i>	- Kodeks urbanistyczno-budowlany
<i>KPAI</i>	- Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji Sp. z o.o.
<i>KPBPPiR</i>	- Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku
<i>KPZK 2030</i>	- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
<i>KT</i>	- Kontrakt Terytorialny dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>ORSG</i>	- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
<i>OSI</i>	- Obszar Strategicznej Interwencji
<i>Plan działań</i>	- Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>Plan transportowy</i>	- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym (zmieniony Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Budownictwa z 8 grudnia 2016 r.)
<i>POiIŚ</i>	- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
<i>pzpw</i>	- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego z 2003 r.
<i>Plan</i>	- nowy Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego (w trakcie opracowywania)
<i>POR</i>	- Plan na rzecz odpowiedzialnego rozwoju
<i>Raport</i>	- Raport z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2016 r.
<i>Rada Modernizacji</i>	- Społeczno-Gospodarcza Rada ds. Modernizacji Regionu
<i>RPO WK-P 2014-2020</i>	- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>Sejmik Województwa</i>	- Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>SOR</i>	- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
<i>Strategia</i>	- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+
<i>SZOOP</i>	- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
<i>TARR</i>	- Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
<i>Zarząd Województwa</i>	- Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego
<i>ZIT</i>	- Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Wstęp

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ (dalej: *Strategia*), przyjęta uchwałą Nr XLI/693/13 przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 21 października 2013 r., wprowadziła zasadę prowadzenia corocznego, kompleksowego raportowania stanu realizacji ustaleń *Strategii*. Zgodnie z zapisami *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, przyjętego uchwałą Nr 42/1423/14 Zarządu Województwa z dnia 15 października 2014 r.¹ ustalono, iż wyniki monitorowania stopnia realizacji *Strategii* będą przygotowywane w formie rocznego raportu, przyjmowanego przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a następnie prezentowanego na sesji Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Biorąc pod uwagę powyższe, przygotowany został *Raport z realizacji Strategii Rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2016 roku* (dalej: *Raport*).

Przedmiotowy *Raport* jest trzecim tego typu dokumentem. Niniejszy dokument dotyczy działań podjętych na rzecz realizacji *Strategii* w roku 2016, niemniej w niektórych fragmentach, jeżeli uznane to zostało za istotne, zasygnalizowane zostały inicjatywy podjęte lub planowane do podjęcia także w roku 2017. W celu zachowania przejrzystości oraz porównywalności z poprzednimi dokumentami, *Raport* za rok 2016 wykazuje podobny układ prezentowanych treści.

Raport został przygotowany w oparciu o materiały pochodzące od:

- departamentów i jednostek organizacyjnych² Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu oraz pełnomocników Marszałka i Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego,
- partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa.

1 Uwarunkowania realizacji Strategii związane z polityką regionalną Polski

Do istotnych uwarunkowań funkcjonowania województw, a pośrednio do zagadnień kształtujących poziom ich konkurencyjności, należą uwarunkowania wynikające z polityki regionalnej państwa – czyli działania podejmowane na poziomie centralnym, ale mające bezpośredni lub pośredni wpływ na warunki rozwoju województw. Zadania realizowane na poziomie krajowym mają najczęściej charakter horyzontalny, a więc adresowane są w równym stopniu do każdego z regionów (stają się dla nich zewnętrznymi uwarunkowaniami rozwoju). Jednakże ze względu na różnicowania w charakterze (specyfikę) poszczególnych regionów – mogą być przez nie postrzegane jako sprzyjające osiągnięciu celów polityki regionalnej lub je ograniczające. Te aspekty polityki regionalnej państwa, które różnicują warunki rozwoju województw, mogą stanowić dla niektórych z nich impuls rozwoju w ujęciu egzogenicznym albo przewagę, względnie stratę konkurencyjną w relacjach międzywojewódzkich.

W kontekście powyższej identyfikacji charakteru i złożoności uwarunkowań powodowanych przez aktywność Państwa Polskiego w dziedzinie polityki regionalnej, dokonano kwerendy publikacji zamieszczonych w Internetowym Systemie Aktów Prawnych oraz w serwisie internetowym Ministerstwa Rozwoju w 2016 r.

1.1 Przepisy prawa

W dniu 30 kwietnia 2016 r. wprowadzono zmiany do trzech ustaw związanych z obrotem gruntami rolnymi i leśnymi:

- do **ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego z dnia 11 kwietnia 2003 r.** – najistotniejsze zmiany w ustawie wprowadzają zasadę mówiącą, że nabywcą nieruchomości rolnej może być tylko rolnik

¹ Dokument został zaktualizowany uchwałą Nr 51/1867/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2015r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* oraz uchwałą Nr 1/11/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 stycznia 2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*.

² W *Raporcie* przyjęto nazwy departamentów i jednostek organizacyjnych oraz ich zakresy kompetencji zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, stanowiącym załącznik do uchwały Nr 13/412/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 31 marca 2016 roku w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu.

indywidualny, a powierzchnia nabywanej nieruchomości rolnej, wraz z powierzchnią nieruchomości rolnych wchodzących w skład gospodarstwa rodzinnego nabywcy, nie może przekraczać powierzchni 300 ha użytków rolnych. Dodano również wymóg prowadzenia gospodarstwa rolnego przez nabywcę, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna, przez okres co najmniej 10 lat od dnia nabycia przez niego tej nieruchomości (w przypadku osoby fizycznej prowadzenia tego gospodarstwa osobiście). Nowelizacja dodaje do ustawy preambułę, w której podkreśla się konstytucyjną zasadę oparcia ustroju rolnego na gospodarstwach rodzinnych, potrzebę wzmocnienia i ochrony tego rodzaju gospodarstw oraz zapewnienie właściwego zagospodarowania ziemi rolnej. Odwołuje się również do celów polityki rolnej – bezpieczeństwa żywnościowego, ochrony środowiska i rozwoju obszarów wiejskich.

- do **ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa** – nowelizacja przewiduje m.in. szereg ograniczeń w zakresie rozporządzania nabytą nieruchomością z Zasobu Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa. Podobnie jak w przypadku ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego wprowadzono obowiązek prowadzenia działalności rolniczej i nieprzenoszenia własności nabytej nieruchomości (przez 15 lat od dnia jej nabycia) oraz limit możliwości nabywania nieruchomości rolnych na poziomie 300 ha użytków rolnych.
- do **ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach** – zmiany wprowadzone w ustawie doprecyzowują przepisy umożliwiające nabywanie lasów lub gruntów przeznaczonych do zalesienia przez Lasy Państwowe od prywatnych właścicieli oraz wprowadzają nowe instrumenty prawne w tej materii. Przyznają m.in. Lasom Państwowym prawo pierwokupu gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych do zalesienia i lasów objętych uproszczonym planem urządzenia lasu lub decyzją określającą zadania z zakresu gospodarki leśnej w przypadku ich sprzedaży przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zwłaszcza zmiany dotyczące gruntów rolnych będą stanowiły ważne uwarunkowanie dla rozwoju i wzmocnienia sektora rolnego w województwie oraz wsparcia gospodarstw rodzinnych.

W dniu 16 lipca 2016 r. weszła w życie **ustawa z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych**. Zapisy w niej zawarte są istotne dla polityki regionalnej województwa przez wzgląd na silną presję inwestorów w kierunku rozwoju energetyki wiatrowej na jego obszarze. Podkreślić należy, że dotychczasowy brak w dostatecznym stopniu sformułowanych ram prawnych dla lokalizowania, budowy i eksploatacji elektrowni wiatrowych, powodował lokalizowanie tych instalacji zbyt blisko budynków mieszkalnych, a w konsekwencji stwarzał zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców, a także miał negatywny wpływ na środowisko i utratę walorów krajobrazowych przestrzeni. Ustawa określa definicję, warunki i tryb lokalizacji oraz budowy elektrowni wiatrowych a także warunki ich lokalizacji w sąsiedztwie istniejącej albo planowanej zabudowy mieszkaniowej. Zgodnie z przepisami, lokalizacja elektrowni wiatrowej następować może wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ustawa określa odległość elektrowni wiatrowej od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa, od form ochrony przyrody (o których mowa w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody) oraz od leśnych kompleksów promocyjnych (o których mowa w ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach) przy czym ustanawianie tych form ochrony przyrody oraz leśnych kompleksów promocyjnych nie wymaga zachowania tej odległości. Ma ona być równa lub większa od dziesięciokrotności wysokości elektrowni wiatrowej mierzonej od poziomu gruntu do najwyższego punktu budowli, wliczając elementy techniczne, w szczególności wirnik wraz z łopatami. Odległość ta nie jest wymagana przy przebudowie, nadbudowie, rozbudowie, remoncie, montażu lub odbudowie budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, w skład której wchodzi funkcja mieszkaniowa. Musi być ona uwzględniana przy uchwalaniu planów zagospodarowania przestrzennego i wydawaniu decyzji przez organy samorządowe i rządowe, także przy sporządzaniu oraz uchwalaniu planu zagospodarowania przestrzennego województwa albo jego zmiany.

W dniu 30 września 2016 r. Minister Infrastruktury i Budownictwa skierował do uzgodnień międzyresortowych oraz konsultacji publicznych projekt **ustawy Kodeks urbanistyczno-budowlany** (dalej: Kodeks). Kodeks zastąpić ma w całości ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawę prawo budowlane i wszystkie „specustawy”, a także zawierać część regulacji, które obecnie znajdują się w ustawie o gospodarce nieruchomościami, ustawie – prawo geodezyjne i kartograficzne oraz ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Głównymi celami kodeksu są:

- poprawa przewidywalności i usprawnienie procesu inwestycyjno-budowlanego,
- przywrócenie i zapewnienie efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz wzmocnienie partycypacji społecznej w podejmowaniu rozstrzygnięć przestrzennych na wszystkich poziomach,
- efektywne lokalizowanie i realizacja inwestycji publicznych.

Przyjęcie Kodeksu będzie wprowadzało fundamentalne zmiany w planowaniu zagospodarowania przestrzennego. Zmiany te będą miały głównie charakter formalny, a nie merytoryczny i będą dotyczyć wszystkich poziomów planowania od lokalnego do krajowego.

W dniu 14 października 2016 r. skierowany został do konsultacji i opiniowania projekt **Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sporządzenia audytu krajobrazowego**, zawierający szczegółowy zakres i metodologię audytu krajobrazowego, klasyfikację krajobrazów, sposób ich oceny oraz wskazywania krajobrazów priorytetowych. Zakończenie prac nad dokumentem i wejście w życie zawartych w nim zapisów będzie miało bardzo duże skutki dla polityki regionalnej.

Przez wzgląd na intensywnie przygotowywane i prowadzone procesy rewitalizacji w województwie należy wspomnieć o wydanym **Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie zakresu projektu miejscowego planu rewitalizacji w części tekstowej oraz zakresu i formy wizualizacji ustaleń miejscowego planu rewitalizacji**, uszczegóławiającym zakres ustaleń, o których mowa w art. 37 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W dniu 8 grudnia 2016 r. wydane zostało **Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Budownictwa zmieniające rozporządzenie w sprawie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego w zakresie sieci komunikacyjnej w międzywojewódzkich i międzynarodowych przewozach pasażerskich w transporcie kolejowym** (dalej: Plan transportowy), które wprowadziło zaktualizowaną wersję Planu transportowego. Nowelizacja dokumentu sporządzona została przez wzgląd na liczne inwestycje infrastrukturalne i taborowe w transporcie kolejowym rozliczone do końca 2015 r., realizowane ze środków UE oraz uwzględnienie efektów projektów zawartych m.in. w *Wieloletnim Programie Inwestycji Kolejowych do roku 2013 z perspektywą do roku 2015*. W dokumencie zawarto uwarunkowania dotyczące nowej perspektywy finansowej UE 2014-2020 (w tym uwarunkowań krajowych i europejskich), sytuacji społeczno-gospodarczej, mającej wpływ na rynek przewozów pasażerskich oraz poziom przewozów międzywojewódzkich i międzynarodowych, zapotrzebowania na przewozy kolejowe finansowane przez Ministra, w związku z weryfikacją prognoz przewozowych, uwzględniających zrównoważony rozwój transportu, możliwości uruchomienia nowych połączeń kolejowych, będących następstwem modernizacji kolejnych linii sieci kolejowej, zrównoważonego rozwoju transportu prowadzącego do zwiększania udziału w przewozach transportu kolejowego. W Planie transportowym uwzględniono ustalenia *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* i konieczność zapewnienia sprawnej komunikacji kolejowej, w przewozach organizowanych przez Ministra, regionom uznanym w rządowych dokumentach strategicznych za zagrożone marginalizacją. W dokumencie zawarto m.in.:

- strategiczne punkty obsługi podróży (postojów handlowych pociągów) wykorzystywane w przewozach międzywojewódzkich i międzynarodowych – dla województwa kujawsko-pomorskiego wymieniono 10 stacji różnych kategorii (Aleksandrów Kujawski, Bydgoszcz Główna, Inowrocław, Mogilno, Nakło nad Notecią, Toruń Główny, Toruń Miasto, Toruń Wschodni, Wąbrzeźno, Włocławek),
- schemat planowanej sieci codziennych i sezonowych połączeń międzywojewódzkich na rok 2020-2025 (wg scenariusza podstawowego i pożądanego),
- tabelę skomunikowania wewnątrzgałęziowego dla transportu kolejowego dla sieci codziennych połączeń międzywojewódzkich, gdzie określono kierunki skomunikowań, w których funkcjonuje równolegle oferta połączeń międzywojewódzkich oraz może funkcjonować oferta połączeń regionalnych, a także kierunki skomunikowań określających sieć regionalnych połączeń uzupełniających ofertę połączeń międzywojewódzkich. Wszystkie wymienione w dokumencie kierunki skomunikowań są istotne z punktu widzenia powiązania oferty objętej planem, z planami transportowymi na szczeblu wojewódzkim.

W dniu 1 kwietnia 2016 r. uruchomiono program świadczeń wychowawczych **Rodzina 500+**. Zgodnie z założeniami programu świadczenie w wysokości 500 zł miesięcznie otrzymują rodzice niezależnie od dochodu na drugie i kolejne dzieci do ukończenia przez nie 18. roku życia. Natomiast w przypadku rodzin z dochodem poniżej 800 zł netto na osobę wsparcie otrzymują rodziny także na pierwsze lub jedyne dziecko (dla rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym kryterium dochodowe wynosi 1200 zł netto). Według danych z raportu Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 15 grudnia 2016r. w województwie kujawsko-pomorskim wsparciem objętych zostało 214 tys. dzieci, co stanowiło 56% wszystkich dzieci do 18. roku życia w województwie.

1.2 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

W dniu 16 lutego 2016 r. Rada Ministrów przyjęła **Plan na rzecz odpowiedzialnego rozwoju** (dalej: POR), wskazujący kluczowe kierunki długofalowego rozwoju kraju. POR ma charakter bardzo ogólny i nie zawiera

żadnych szczegółowych zapisów dotyczących poszczególnych regionów. W dokumencie przedstawiono diagnozę identyfikującą wyzwania strategiczne (nazywane pułapkami rozwojowymi):

- średniego dochodu,
- braku równowagi,
- przeciętnego produktu,
- demograficznej,
- słabości instytucjonalnej.

W POR określono nowy model rozwoju gospodarczego, oparty na 5 filarach rozwoju – reindustrializacji, rozwoju innowacyjnych firm, kapitale dla rozwoju, ekspansji zagranicznej oraz zrównoważonym rozwoju społecznym i regionalnym. Dla polityki regionalnej szczególnie istotny jest zapis dotyczący zrównoważonego rozwoju społecznego i regionalnego. W jego rozumieniu procesy rozwojowe nie mają się skupiać tylko w aglomeracjach, ale również rozprasać na mniejsze miasta oraz obszary wiejskie. Dla realizacji tego celu wymieniono następujące działania:

- prowadzenie skutecznej polityki regionalnej na rzecz spójności,
- przeciwdziałanie powstawaniu obszarów wykluczenia,
- niwelowanie różnic w dostępie mieszkańców Polski do usług publicznych i rynku pracy,
- programy ożywienia małych miast,
- rozwój rynków lokalnych,
- promowanie przedsiębiorczości i mobilności zawodowej zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich z wykorzystaniem potencjałów lokalnych i subregionalnych gospodarek,
- poprawę infrastruktury i dostępności transportowej obszarów wiejskich,
- żywotne, wielofunkcyjne rodzinne gospodarstwa rolne,
- promowanie pracy na odległość.

W dokumencie przedstawione zostały także główne przedsięwzięcia realizowane w ramach POR przez Ministra Rozwoju we współpracy z właściwymi ministrami. Do działań o szczególnym znaczeniu dla rozwoju regionalnego należy aktywne włączenie Ministra Rozwoju w prace nad dokumentem programowym „Pakt dla obszarów wiejskich” oraz współdziałanie z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministrem Środowiska na rzecz szeroko rozumianego rozwoju obszarów wiejskich, a także przygotowanie przez Ministra Rozwoju i Ministra Edukacji Narodowej reformy szkolnictwa zawodowego i lepsze połączenie kształcenia uczniów z praktyką zawodową oraz aktywne włączenie partnerów społecznych (w szczególności przedstawicieli przemysłu) w przygotowanie planu nauczania.

W oparciu o zapisy zawarte w *Planie na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*, w 2016 r. przygotowywano **Strategię na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju** (dalej: SOR), która od momentu przyjęcia przez Radę Ministrów tj. 14 lutego 2017 r. stanowi nową średniookresową strategię rozwoju kraju (zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju). Projekt dokumentu od sierpnia 2016 r. poddawano szerokim konsultacjom społecznym, w których województwo kujawsko-pomorskie również uczestniczyło. W związku z faktem, że obowiązujący SOR będzie miał wpływ na politykę rozwoju regionalnego, *Strategię* poddano analizie pod kątem zgodności z nową średniookresową strategią rozwoju kraju, co szczegółowo zaprezentowano poniżej.

**UWARUNKOWANIA KSZTAŁTOWANIA POLITYKI REGIONALNEJ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO
WYNIKAJĄCE ZE *STRATEGII NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU***

Analizując ustalenia SOR w kontekście wpływu na rozwój danego regionu, należy zwrócić uwagę, że można je podzielić na trzy kategorie:

- **ustalenia SOR nie dotyczące w ogóle aspektów rozwoju regionalnego** (związane z funkcjonowaniem Państwa Polskiego w innych aspektach – np. prawnych, ekonomicznych, itp. – są to uwarunkowania identyczne dla każdego z województw, w żaden sposób ich nie różnicujące, stanowiące ogólne tło dla kształtowania polityki rozwoju); w tym miejscu należy podkreślić, że znaczna część SOR nie ma charakteru terytorialnego – to znaczy dotyczy przestrzeni całego kraju lub zagadnień identycznych dla wszystkich województw,
- **ustalenia SOR adresowane do przestrzeni całego kraju**, ale pośrednio mające wpływ na rozwój poszczególnych regionów, gdyż tworzą zróżnicowane relacje do problemów i potencjałów poszczególnych regionów,
- **ustalenia SOR adresowane do poszczególnych części kraju**, które mają największy bezpośredni wpływ na różnicowanie sytuacji województw, ponieważ mogą stanowić dodatkowy impuls rozwojowy i tworzyć przewagi konkurencyjne.

SOR w niektórych aspektach pośrednio lub bezpośrednio odnosi się do terytorialnych aspektów rozwoju, choć w założeniu jest dokumentem, który formułuje założenia dla całego kraju³. Do zagadnień, które są jednoznacznie określone przestrzennie w dużej części zaliczyć należy wyniki analiz diagnostycznych. Wszelkie tego typu oceny dokonywane w dokumencie tej rangi mają niezwykle duże znaczenie wizerunkowe – gdyż utrwalają w ogólnym odbiorze wizerunek poszczególnych regionów. Niestety, charakter opracowania wymusza bazowanie na najbardziej ogólnych miarach, które prowadzą do wyciągania bardzo jednoznacznych wniosków (na potrzeby prostej kategoryzacji obszarów) na podstawie tylko pobieżnych przesłanek. W efekcie prowadzi to do utrwalania stereotypów na temat poszczególnych obszarów. Nie miałyby to większego znaczenia, gdyby na ich podstawie nie planowało się różnicowania interwencji, ale może mieć bardzo istotne konsekwencje, jeśli na ich podstawie podejmuje się decyzje o kierunkach i charakterze tej interwencji. Właśnie tego typu spojrzenie doprowadziło w SOR do wskazania dwóch obszarów wsparcia – Polski Wschodniej i Śląska, w przypadku których szersza analiza wskaźnikowa nie uzasadnia jakiegokolwiek ich faworyzowania kosztem innych województw, w polityce Państwa Polskiego wobec regionów. Kontynuację wsparcia dla województw Polski Wschodniej należy uznać za szczególnie niekorzystną w kontekście interesów rozwojowych województwa kujawsko-pomorskiego.

Zamieszczone w SOR wyniki analiz przedstawiają powszechnie znany obraz województwa kujawsko-pomorskiego o generalnie przeciętnym stanie rozwoju, z wyraźnie słabszymi aspektami sytuacji materialnej i ponadprzeciętnie wysokim potencjałem rolnictwa. Kilka miast z terenu województwa zostało zaliczonych do kategorii miast „tracących funkcje społeczno-gospodarcze”, choć dobór wskaźników które służyły ich wyróżnieniu w żadnym wypadku nie uzasadnia takiej nazwy dla tej grupy. Do miast o „silnej utracie funkcji i mocno niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej” zaliczono Grudziądz, do miast o „silnej utracie funkcji i niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej” zaliczono Włocławek, Nakło, Chełmno i Rybin, natomiast do miast o „utracie funkcji i niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej” zaliczono Inowrocław. W identyfikacji „obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją” skrajnie wschodnia część województwa (ale także nieliczne gminy w innych częściach województwa) została w większości do nich zaliczona (na podstawie kryteriów ekonomicznych, społeczno-ekonomicznych albo społecznych). Obszary wyznaczone w naszym województwie mają kontynuację w sąsiednich regionach.

Zgodnie z SOR w roku 2030 kujawsko-pomorskie pozostanie regionem umiarkowanie peryferyjnym w kontekście dostępności międzyregionalnej. Dostępne będzie w sieci dróg najwyższych rang za pomocą autostrady A1, drogi S5 (na całej długości – a więc także z odcinkiem północno-wschodnim w kierunku Olsztyna, z obwodnicą Grudziądza), drogi S10 (zrealizowanej na całej długości od Szczecina do Warszawy). Województwo leży poza planowanym obszarem wytyczenia kolei najwyższych prędkości, a linie o prędkości pow. 160 km/h mają łączyć tylko Bydgoszcz z Trójmiastem i Inowrocław z Poznaniem. Tym samym kujawsko-pomorskie należeć będzie do zaledwie kilku regionów nie połączonych liniami o takiej prędkości z Warszawą (względna dostępność czasowa Warszawy na tle innych regionów się pogorszy), a Toruń będzie jednym z kilku miast wojewódzkich niedostępnych za pomocą linii o takiej prędkości. Niestety, niską rangę w sieci krajowej nadaje się liniom łączącym województwo w kierunku Piły (i dalej Szczecina i Berlina), w kierunku Olsztyna i w kierunku Katowic. Znacznie wyższą niż obecnie rangę, mieć będzie linia Bydgoszcz-Kościerzyna-Gdynia. Istotny dla funkcjonowania województwa odcinek Toruń-Grudziądz-Malbork jest całkowicie marginalizowany. Wizja rozwoju transportu do roku 2030 zakłada funkcjonowanie portu lotniczego w Bydgoszczy (choć, co należy podkreślić, SOR nie uwzględnia budowy Centralnego Portu Lotniczego, którego idea była silnie promowana jeszcze a trakcie prac nad SOR, a ewentualna jej realizacja będzie miała silny wpływ na funkcjonowanie wszystkich portów regionalnych) oraz ważne zmiany na sieci dróg wodnych. Wisła na odcinku od ujścia Narwi (od Nowego Dworu Mazowieckiego) w dół aż do ujścia jest objęta projektem *Uzeglówienia Dolnej Wisły*, co jest uwarunkowaniem korzystnym, które w praktyce stwarza szansę rozwoju na terenie województwa zupełnie nowych funkcji gospodarczych, powiązanych z potencjalnie dużą liczbą miejsc pracy. Jednak fakt, że droga wodna ma funkcjonować na znacznie dłuższym odcinku od Warszawy do Trójmiasta oraz liczba planowanych lokalizacji terminali intermodalnych (w roku 2030 Bydgoszcz jest wskazywana jako jeden z ponad 40 terminali intermodalnych – na terenie kujawsko-pomorskiego wyznaczono zaledwie jeden tego typu ośrodek podczas gdy tylko w rejonie Łodzi, Poznania, Warszawy i Trójmiasta jest ich od 3 do 5) znacznie osłabia znaczenie tego

³ W zawartej w SOR liście projektów strategicznych, te które mają wymiar stricte przestrzenny stanowią niewielką część ogółu. Natomiast te, dla których możliwe jest terytorialne wskazanie miejsca ich realizacji – niewielką część tych o charakterze przestrzennym. Wskazuje to jednoznacznie, że SOR jest dokumentem tylko w niewielkim stopniu formułującym terytorialny charakter interwencji, stanowi raczej generalną wykładnię kształtowania zakładanego modelu funkcjonowania państwa we wszystkich aspektach.

czynnika jako przewagi konkurencyjnej. Powoduje to także obawy, że kujawsko-pomorskie postrzegane będzie głównie jako region tranzytowy. Tym samym znaczenie jednego ze wskazywanych od wielu lat potencjalnie najważniejszych biegunów rozwoju województwa, będzie znacznie mniejsze, niż byłoby to możliwe. Z kolei droga wodna z Bydgoszczy na zachód (łącząca Wisłę z Odrą) jest wskazywana do realizacji w dalszej perspektywie. W dłuższym okresie – gdyby transport wodny rzeczywiście zyskał znaczenie gospodarcze – Bydgoszcz stałaby się jednym z nielicznych w kraju węzłów na sieci dróg wodnych. Takie postrzeganie rozwoju transportu wodnego, jest dla kujawsko-pomorskiego potencjalnie bardzo korzystne, choć niepozbawione ryzyk.

Na mapie rozmieszczenia zasobów geologicznych kraju zrezygnowano z pokazywania zagadnień związanych z występowaniem tzw. „gazu łupkowego”. Jeszcze przed kilku laty wiązano z tą dziedziną bardzo duże nadzieje, obecnie – jak na to wskazuje sposób ujęcia tego zagadnienia, nie jest to już surowiec dostrzegany z perspektywy gospodarki narodowej. Warto zauważyć, że znaczna (północno-wschodnia i wschodnia) część województwa kujawsko-pomorskiego była wówczas wykazywana jako potencjalny obszar jego eksploatacji, która mogła mieć istotne, pozytywne znaczenie gospodarcze.

Wśród działań na rzecz bezpieczeństwa energetycznego wyznaczono strefy rozproszonej energetyki odnawialnej, w zasięgu których (doprecyzowano, że dotyczy to energetyki wiatrowej) znalazła się południowo-wschodnia część województwa. Niestety realne jest zagrożenie, że ten potencjał nie będzie mógł być wykorzystany ze względu na charakter zagospodarowania tych obszarów – przy tak ogólnym spojrzeniu uwzględniono wyłącznie czynniki naturalne rozwoju energetyki wiatrowej (wietrzność), ale całkowicie pominięto znaczące rozproszenie zabudowy i ograniczenia nią powodowane (z pewnością możliwa będzie realizacja niewielkich i nieinwazyjnych instalacji przydomowych, ale w praktyce bardzo silnie ograniczona – instalacji zawodowych; niestety nie sprecyzowano tu definicji energetyki rozproszonej, a te funkcjonujące w obiegu nie są jednoznaczne). W rejonie Włocławka wskazuje się natomiast obecność elektrowni gazowo-parowej, zaliczanej do kategorii „nowych najważniejszych mocy wytwórczych”. Trudno jednak prognozować, czy wzrośnie znaczenie kujawsko-pomorskiego w produkcji energii w kraju, bo znaczące inwestycje planowane są także w innych regionach. Niestety nie wskazuje się inwestycji energetycznych na rzekach – co jest niekorzystnym prognozą dla zagospodarowania Wisły w tym kierunku – a to zadanie jest postrzegane w polityce regionalnej jako element kompleksowego zagospodarowania Wisły.

Wśród istotnych dla polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego zagadnień, należy zauważyć także dostrzeganie problemu deficytu wody dla rolnictwa. Według przytoczonych materiałów źródłowych, kujawsko-pomorskie w znacznej części leży w obszarze silnych niedoborów, a pewne części województwa są określane mianem „skrajnie niedoborowych”. Ta ostatnia kategoria występuje na pograniczu z województwem wielkopolskim – jest to jedyny taki rejon w kraju, tworzący zwarty obszar o dużej powierzchni. Uwzględniając znaczenie obydwu województw w gospodarce żywnościowej kraju, można by się spodziewać zamiaru silnej interwencji, niestety wskazywany w SOR program „Woda dla rolnictwa” nie będzie miał charakteru wielkoskalowego. W polityce regionalnej kujawsko-pomorskiego problem deficytu wody dla rolnictwa w okresie wegetacyjnym jest dostrzegany, ale materiały źródłowe zawarte w SOR wskazują na konieczność redefinicji przestrzennej jego zasięgu (wg SOR jest większy, niż dotąd wskazywano).

Z perspektywy efektywnego funkcjonowania regionów oraz prowadzenia polityki kształtowania ich konkurencyjności i jakości życia, szczególnie duże znaczenie ma analiza głównych przesłanek rozwojowych, które leżały u podstaw formułowania ustaleń SOR. Należy przyjąć, że uwarunkowania prognozowane jako istotne dla rozwoju całego kraju (na których opiera się plany rozwoju kraju), będą istotne także dla poszczególnych województw. Zwraca się uwagę, że regiony, których profil społeczno-gospodarczy i funkcjonalno-przestrzenny w większym stopniu będzie zgodny z uwarunkowaniami (które – jak się prognozuje – będą kluczowe dla rozwoju), zyskają przewagi nad województwami bez takiej zgodności.

W SOR wskazuje się na kilka bardzo istotnych nowych wyzwań, przed którymi w przyszłości stanie Polska. Są to przede wszystkim: zmiany demograficzne (zakładające postępujące starzenie się społeczeństwa), zmiana paradygmatu gospodarki (przyjęcie założenia, że konkurencyjność będzie oparta na wiedzy, technologii i innowacyjności a nie na niskich kosztach pracy), rosnące znaczenie „przemysłu wolnego czasu”, rozwój „zielonej gospodarki”, definitywne ukształtowanie społeczeństwa informacyjnego.

Nowy model rozwoju kraju, wyrażony w SOR:

- przede wszystkim określa, że „najlepsza inwestycja to inwestycja w ludzi”;
- zakłada „trwały wzrost gospodarczy oparty na innowacyjnych firmach”. (W SOR zaplanowano między innymi reindustrializację, co przy dobrych tradycjach przemysłowych regionu jest korzystnym

uwarunkowaniem, choć są regiony w Polsce, które znacznie silniej od kujawsko-pomorskiego poprawią tu swą pozycję konkurencyjną. Dokument jednocześnie zwraca uwagę na konieczność redefiniowania inteligentnych specjalizacji – co jest kolejnym wyzwaniem, być może wymuszającym kolejną „transformację systemową” gospodarki regionu. Reindustrializacja przy podjęciu odpowiednich działań stymulujących mogłaby znacznie wzmocnić sektor rolno-spożywczy województwa – poprzez rozproszone zakłady przetwórcze na obszarach wiejskich i w małych miastach);

- za niezbędny uważa rozwój „nowoczesnej infrastruktury służącej potrzebom gospodarczym i jakości życia” (definiuje się to wprost: „Podstawa konkurencyjności to nowoczesna sieć transportowa pozwalająca na niezawodne, sprawne i bezpieczne przemieszczanie się osób i towarów, nieprzerwane dostawy energii oraz rozwiązania ICT umożliwiające nie tylko swobodne komunikowanie się, ale przede wszystkim dostarczanie wiedzy oraz zarządzanie procesami wytwórczymi w gospodarce”).

W aspekcie różnicowania terytorialnego rozwoju, jednym z kluczowych założeń jest hasło „odpowiedzialny rozwój to rozwój zrównoważony terytorialnie”, który niestety jest interpretowany wyłącznie jako konieczność systemowego wsparcia Śląska i Polski Wschodniej. Ponadto przyjęto także kontynuację idei wykorzystania potencjałów endogenicznych, która nie sprawdziła się w poprzednim okresie programowania rozwoju kraju. Takie podejście nie jest atrakcyjne dla regionów, których potencjały nie lokują się w głównym nurcie rozwoju – bo w takich przypadkach tylko powiększają się dysproporcje w poziomie rozwoju regionów.

Przewartościowanie uwarunkowań przyszłego rozwoju kraju będzie więc powodowało zmianę relacji konkurencyjnych pomiędzy regionami. Każdorazowo przyjęcie nowych założeń rozwojowych, stanowi swoiste „nowe rozdanie”, które minimalizuje rangę cech dotąd uznawanych za ważne, ale nadaje tę rangę cechom zupełnie nowym. Przy takim postrzeganiu, **wpływ SOR jako kontekstu kształtowania polityk regionalnych województw, należy rozpatrywać następująco:**

- maleje znaczenie czynników związanych z zasobami przestrzeni, ale znacząco rośnie znaczenie czynników związanych z kapitałem ludzkim i poziomem rozwoju społecznego,
- rośnie znaczenie uwarunkowań związanych z szeroko rozumianą dostępnością,
- niektóre ze wskazanych wcześniej uwarunkowań przestrzennych rozwoju województw będą powiązane z realizacją nowych założeń – i obecny lub przewidywalny stan ich rozwoju będzie stanowił przewagę lub stratę konkurencyjną wobec innych regionów (bezdyskusyjnie do takich czynników należy zaliczyć dostępność międzyregionalną), ale inne „stare uwarunkowania” mogą nie mieć istotnego znaczenia (jest to korzystne, gdy „stare uwarunkowania” lokowały region wśród słabszych regionów, ale niekorzystne, gdy tworzyły jego przewagi nad innymi, które to przewagi w nowych realiach zostaną utracone).
- wydaje się oczywiste (choć nie zostało to wyartykułowane), że przy tak zasadniczej zmianie założeń rozwoju, z punktu widzenia interesów rozwojowych kraju, szczególnie istotne będą te rejony (regiony, ośrodki), które w największym stopniu będą budowały potencjał i konkurencyjność w ujęciu krajowym. Uwzględniając zakładany kierunek rozwoju – wciąż będą to w decydującej mierze, silne metropolie. Pośrednio do tego zagadnienia odnoszą się zasady realizacji SOR, wśród których uwagę zwracają zasada selektywnego podejścia (co oznacza koncentrację na tych produktach, technologiach, branżach lub sektorach, które mają istotne znaczenie dla realizacji celów SOR w dłuższej perspektywie czasowej) oraz zasadę podejścia zróżnicowanego terytorialnie (która ma na celu wykorzystanie specyficznych potencjałów terytorialnych i likwidację barier w rozwoju poszczególnych obszarów/terytoriów).

Z powyższego wynika, że **przy tak formułowanych założeniach rozwoju, kluczowym uwarunkowaniem rozwoju poszczególnych województw, będzie ich zdolność adaptacyjna do nowych uwarunkowań.**

Oceniając zdolność adaptacji do powyższych założeń systemu społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego, należy stwierdzić, że jest ona obecnie relatywnie niska.

Kluczowymi problemami są: niski poziom rozwoju społecznego, mała zdolność do tworzenia i absorpcji rozwiązań innowacyjnych oraz utrzymywanie stanu peryferyzacji województwa w systemie społeczno-gospodarczym kraju (mające przyczyny zarówno wewnętrzne – przede wszystkim wynikające z braku wytworzenia silnego ośrodka metropolitalnego przez obydwa ośrodki stołeczne województwa, jak i zewnętrzne – czyli relatywnie słabą i obecnie, i w prognozowanej przyszłości, dostępność transportową w relacjach międzyregionalnych i międzynarodowych). Perspektywy rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego w świetle zakładanego przemodelowania założeń rozwoju kraju, nie są więc korzystne, gdyż walory województwa tylko w niewielkim zakresie będą istotnymi czynnikami rozwoju w nowym modelu, a cechy, które będą szczególnie istotne, są na terenie województwa słabo wykształcone. Obszarem zdecydowanie największego deficytu, jest rozwój

społeczny. Należy zwrócić tu uwagę na podnoszone w SOR aspekty: kształcenia ustawicznego, kompetencji cyfrowych, stanu zdrowia i świadomości zdrowotnej, niskiej wykrywalności chorób, poprawy jakości kapitału ludzkiego, rozwoju kapitału społecznego, dopasowania kształcenia do potrzeb nowoczesnej gospodarki oraz zmiany modelu edukacji dorosłych.

Oceniając założenia polityki regionalnej województwa, wyrażone w obowiązującej *Strategii* w kontekście ich zgodności z uwarunkowaniami rozwoju regionalnego wynikającymi z SOR, należy podkreślić pełną zgodność ustaleń strategii wojewódzkiej na poziomie ogólnym – to znaczy priorytetów i celów strategicznych (ocena zgodności na poziomie szczegółowym ze względu na charakter obydwu dokumentów, jest bezcelowa). Wszystkie zagadnienia, które w SOR mają znaczenie fundamentalne dla realizacji jej ustaleń, są w strategii rozwoju województwa ulokowane w randze priorytetów rozwoju. Można więc mówić o komfortowej sytuacji pełnej zbieżności kluczowych założeń rozwoju kraju i województwa. Istotnym zagrożeniem jest obecny stan rozwoju tych kluczowych aspektów w województwie – na tyle niewystarczający, że zagrażający wzrostem dysproporcji („nie nadążaniem” za przeciętnym tempem rozwoju kraju – prawdopodobne jest, że nowe impulsy na poziomie kraju mogą być efektywniej wykorzystane w regionach prezentujących korzystniejszy stan wyjściowy). Jak się wydaje, w kontekście przyszłego funkcjonowania województwa w realiach realizacji ustaleń SOR, podstawowym uwarunkowaniem będzie tempo i intensywność realizacji ustaleń *Strategii* z zakresu rozwoju społecznego, w tym zwłaszcza wszystkich aspektów związanych z edukacją. Jest to dziedzina kluczowa dla powodzenia rozwoju województwa w nowych uwarunkowaniach, kształtowanych przez SOR.

W tym miejscu należy także wskazać, że Ministerstwo Rozwoju przystąpiło do prac nad zmianą systemu zarządzania rozwojem kraju. Realizowany jest projekt „Konsolidacji i wzmocnienia systemu zarządzania rozwojem”, obejmujący aktualizację dokumentu przyjętego przez Radę Ministrów w 2009 r. pn. *Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski*. Efektem projektu mają być zmiany w systemie dokumentów strategicznych (zaprojektowanie nowego układu strategii zintegrowanych/horyzontalnych oraz ich relacji z instrumentami wdrożeniowymi – politykami, programami rozwoju i programami wieloletnimi), a także zmiany instytucjonalne (m.in. utworzenie ośrodka analityczno-prognostycznego wspierającego zarządzanie procesami rozwojowymi).

Komplementarnie do powyższego zadani realizowany jest projekt „Zintegrowane dokumenty”, który ma m.in. na celu stworzenie nowego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem. Trwają prace koncepcyjne mające na celu pełną integrację planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Przewiduje się, że docelowo na każdym poziomie zarządzania (krajowym, regionalnym, lokalnym) po 2020 r. będzie obowiązywał jeden zintegrowany dokument o charakterze strategiczno-planistycznym, zawierający zarówno problematykę społeczno-gospodarczą, jak i przestrzenną. Oczekiwany efekt ma być osadzenie procesów rozwojowych w przestrzeni i racjonalne nią gospodarowanie.

W okresie realizacji powyższych projektów tj. w latach 2017-2018 zostanie przygotowana nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, inne zmiany legislacyjne oraz będzie przeprowadzony pilotaż zintegrowanej strategii w wybranych jednostkach samorządu terytorialnego. Należy także wskazać, że realizacja wymienionych zadań jest uwarunkowana równoległe realizowanym w Ministerstwie Infrastruktury i Budownictwa, wspomnianym projektem ustawy Kodeks urbanistyczno-budowlany.

2 Zastosowane instrumenty polityki regionalnej oraz podjęte działania formalno-organizacyjne na rzecz realizacji ustaleń Strategii

Strategia jest realizowana poprzez: programy rozwoju, regionalny program operacyjny, kontrakt terytorialny, politykę terytorialną województwa oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa. Jednocześnie wdrażanie przyjętej koncepcji rozwoju jest prowadzone we współpracy z partnerami społecznymi, w tym zwłaszcza z przedstawicielami środowisk społecznych, gospodarczych, sektora pozarządowego, samorządami.

2.1 Informacja o podjętych działaniach formalno-organizacyjnych na rzecz wdrożenia Strategii, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

Plan działań

Zgodnie z zapisami *Strategii* realizacja jej ustaleń ma się odbywać w oparciu o szczegółowy plan działań, uwzględniający szerokie instrumentarium oraz wszystkie podmioty zaangażowane w realizację ustaleń *Strategii*. Mając na względzie powyższe, przygotowany został *Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* (dalej: *Plan działań*), który w dniu 15 października 2014 r. uchwałą Nr 42/1423/14 przyjął Zarząd Województwa. Dokument ten określa organizację, instrumenty oraz zasady monitorowania realizacji *Strategii* oraz harmonogram prac.

W 2017 r. dokonano aktualizacji przedmiotowego *Planu działań*⁴. Zmiany dotyczyły głównie uszczegółowienia zapisów dotyczących harmonogramu prac w celu zapewnienia większej spójności zapisów *Strategii* z przygotowywanymi przez departamenty i jednostki organizacyjne UM dokumentami programowymi. Powyższe ma zapewnić większą skuteczność wdrażania *Strategii*.

Instytucja Wdrażająca *Strategię* rozwoju województwa

Zarząd Województwa, który jest odpowiedzialny za wykonywanie *Strategii*, koordynację realizacji jej ustaleń powierzył Instytucji Wdrażającej (dalej: IW). Zadania IW, zgodnie z *Planem działań*, realizuje departament odpowiedzialny za planowanie strategiczne, przy pomocy swoich komórek organizacyjnych, Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku (dalej: KPBPPiR) oraz Kujawsko-Pomorskiej Agencji Innowacji Sp. z o.o. (rycina 1). Jednocześnie Zarząd Województwa w celu sprawnej realizacji ustaleń *Strategii*, zobowiązał dyrektorów departamentów Urzędu Marszałkowskiego, jednostek organizacyjnych województwa kujawsko-pomorskiego oraz pełnomocników Zarządu Województwa i Marszałka Województwa do ścisłej współpracy z IW.

W pierwszym kwartale 2016 r. IW, na podstawie przekazanych materiałów⁵, przygotowała raport z realizacji *Strategii* w roku 2015, który w formie uchwały⁶ w dniu 25 maja 2016 r. przyjął Zarząd Województwa. Następnie 20 czerwca 2016 r. opracowanie to zostało przedstawione na sesji Sejmiku Województwa. W czerwcu 2016 r. raport został rozesłany do departamentów, a w lipcu 2016 r. Departament Rozwoju Regionalnego zorganizował spotkania Członków Zarządu Województwa z dyrektorami nadzorowanych departamentów i jednostek organizacyjnych urzędu, celem omówienia wniosków przedstawionych w *Raporcie*.

Natomiast w ramach porządkowania regulacji wewnętrznych Sekretarzowi Województwa w sierpniu 2016 r. przekazano informację w zakresie potrzeby ujęcia kilku obszarów tematycznych (uzdrowisk, dróg – poza drogami wojewódzkimi i szkolnictwa wyższego) w zakresie działań odpowiednich departamentów, gdyż wymagają one realizacji określonych działań zapisanych w *Strategii*. Jednocześnie w ramach tworzenia spójnego systemu dokumentów w styczniu 2017 r. rozesłano do departamentów informację przypominającą o Zarządzeniu Nr 21/2012 Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, którego celem jest zachowanie zgodności programów rozwoju ze *Strategią*.

Zaangażowanie społeczne

W celu realizacji idei szerokiej partycypacji społecznej w procesie wdrażania *Strategii* podejmowane są działania na rzecz włączania w ten proces przedstawicieli różnych środowisk, tj. partnerów społeczno-gospodarczych czy mieszkańców województwa. W roku 2016 podjęto w tym zakresie następujące działania:

- a) Odbyły się dwa posiedzenia Społeczno-Gospodarczej Rady ds. Modernizacji Regionu⁷ (dalej: Rada Modernizacji). W dniu 30 marca 2016 r. odbyło się 4. posiedzenie Rady Modernizacji. Podczas spotkania członkowie omówili: *Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki*

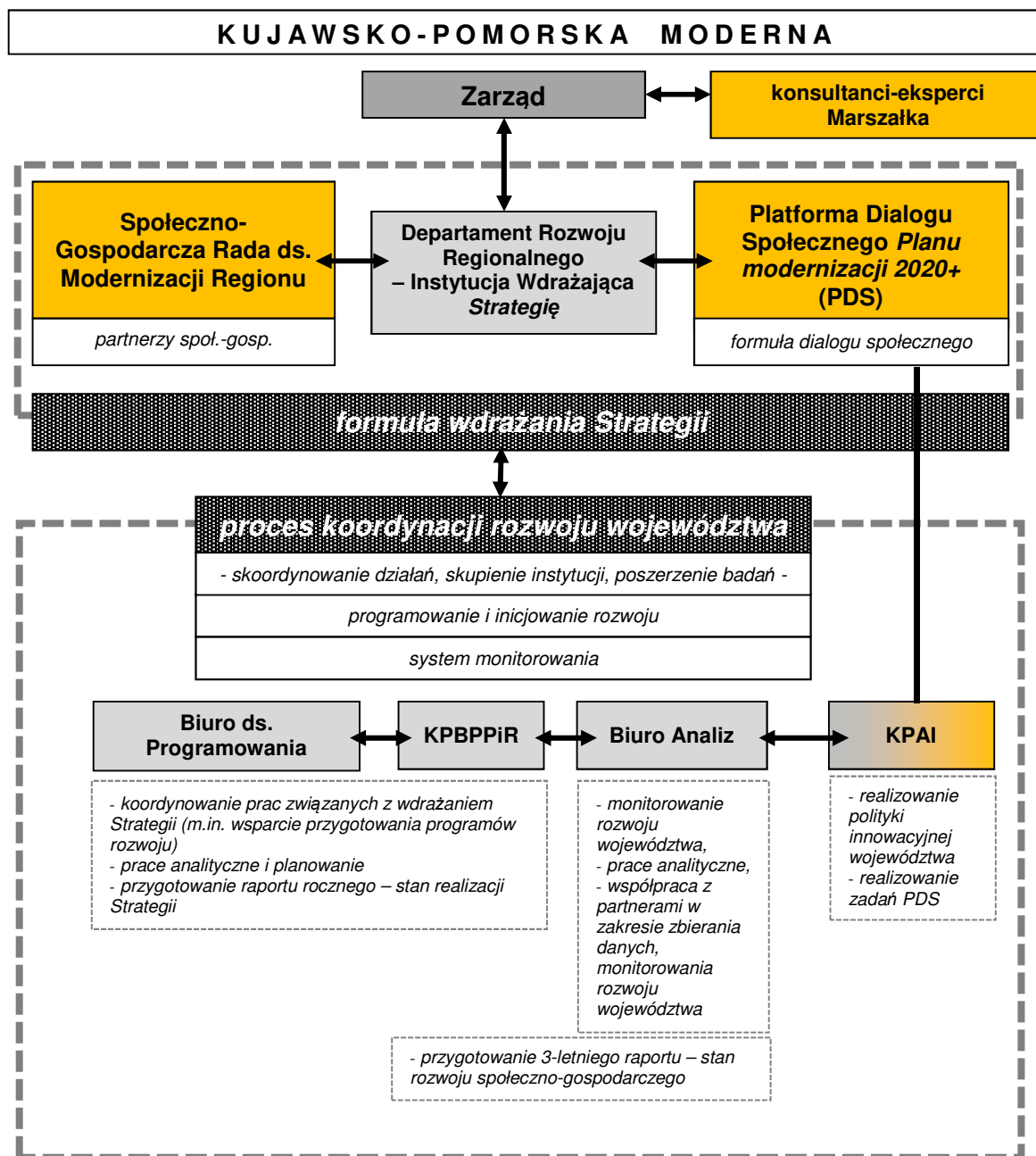
⁴ Dokument został zaktualizowany uchwałą nr 1/11/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 stycznia 2017 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przyjęcia *Szczegółowego planu działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii Rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*.

⁵ Materiały do przygotowania *Raporту* pochodziły od departamentów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego, pełnomocników Zarządu Województwa i Marszałka Województwa oraz partnerów zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, instytucji, organizacji i innych podmiotów uczestniczących w rozwoju województwa.

⁶ Uchwała Nr 21/675/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie przyjęcia *Raporту z realizacji Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2015 r.*

⁷ Zgodnie z zaleceniami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r., na poziomie regionalnym zarząd województwa może powołać Regionalne Forum Terytorialne o charakterze opiniodawczo-konsultacyjnym, do zadań którego należy: zapewnienie dyskusji strategicznej

Rycina 1 System wdrażania Strategii

Źródło: Szczegółowy plan działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

finansowe w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020, zasady funkcjonowania Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego, wyniki Raportu o stanie rozwoju społeczno-gospodarczego województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2012-2014, wykonanego na potrzeby monitorowania realizacji ustaleń Strategii Rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+. Natomiast 20 lipca 2016 r. odbyło się 5. posiedzenie Rady Modernizacji, podczas którego dyskutowano na temat wniosków Raportu z realizacji Strategii Rozwoju województwa do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ w 2015 r., Założeń Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, aktualności Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

o kierunkach rozwoju regionu i formach realizacji polityki regionalnej oraz wymiana wiedzy i doświadczeń między aktorami polityki regionalnej województwa.

- b) KPAI, zgodnie z *Planem działań*, prowadziło dialog społeczny w obszarze rozpoznawania potrzeb i pomysłów społeczeństwa na rozwój regionu, w szczególności w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności oraz działalności badawczo-rozwojowej.

W styczniu 2016 r. KPAI podpisało porozumienie o współpracy z Fundacją Zaawansowanych Technologii z siedzibą w Warszawie, którego celem jest wymiana doświadczeń w kierunku postępu technologicznego i naukowego oraz innowacji. Istotnym aspektem jest umożliwienie wzajemnego korzystania z potencjału stron w celu wspierania przedsiębiorczości oraz innowacyjnej edukacji. W ramach współpracy KPAI współuczestniczy w organizacji corocznych festiwali naukowych E(x)plory, wspierających utalentowaną młodzież w realizacji innowacyjnych projektów naukowych oraz promujących ich osiągnięcia na arenie międzynarodowej.

W marcu 2016 r. KPAI podpisało list intencyjny na rzecz wspierania przedsiębiorczości akademickiej w województwie kujawsko-pomorskim, sygnowany także przez Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy oraz Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy.

W maju 2016 r. KPAI podpisało umowę ze Związkiem Pracodawców „Pracodawcy Pomorza i Kujaw”, Izbą Przemysłowo-Handlową w Toruniu, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym Oddział w Bydgoszczy na realizację projektu pn. *Fundusz Badań i Wdrożeń – Voucher Badawczy* oraz z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego na realizację projektu pn. *Fundusz Badań i Wdrożeń*. W wyniku realizacji pierwszego z projektów planuje się wsparcie co najmniej 300 przedsięwzięć grantowych, których efektem będzie wdrożenie wyników prac B+R, nowych lub udoskonalonych produktów, usług technologii lub procesu produkcyjnego lub usługowego, usług lub technologii we własnej działalności gospodarczej przedsiębiorcy lub udzielenie licencji lub sprzedaż wyników projektu w celu ich wprowadzania do działalności gospodarczej innego przedsiębiorcy. Efektem drugiego z projektów pn. *Fundusz Badań i Wdrożeń* będzie m.in. dokonanie zgłoszenia patentowego, zgłoszenia wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych. Dodatkowo realizacja powyższych przedsięwzięć przyczyni się do zbudowania współpracy między biznesem a jednostkami naukowymi, podejmowania aktywności badawczo-rozwojowej przez przedsiębiorstwa, a także przygotowuje przedsiębiorstwa do realizacji działań innowacyjnych bez finansowania ze środków publicznych. Warto w tym miejscu wspomnieć, że pilotażowa edycja *Funduszu Badań i Wdrożeń* była realizowana w latach 2013-2015. Przedsięwzięcie to zostało dostrzeżone w konkursie „Europejskie Nagrody Promocji Przedsiębiorczości” organizowanym przez Komisję Europejską. Projekt otrzymał krajowe wyróżnienie w kategorii „Rozwój środowiska biznesowego” jako jedno z najbardziej innowacyjnych przedsięwzięć w kraju wspierających przedsiębiorczość. Pilotażowa edycja Funduszu Badań i Wdrożeń realizowana była w latach 2013-2015. Ostatecznie, wsparcie w wysokości ponad 16 mln zł zostało udzielone na realizację 27 przedsięwzięć. Na skutek realizacji projektu w regionie powstało ponad 117 specjalistycznych miejsc pracy, wykreowano dodatkowe inwestycje w wysokości ponad 1 mln euro, a na rynek wprowadzono 19 nowych produktów i wytworzonych technologii.

Natomiast planowaną przez KPAI inicjatywą, promującą *Strategię* ma być projekt pn. *Fabryka pomysłów*, którego celem będzie dotowanie zespołów badawczych (Young' nowators), czyli grup uczniów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych z regionu kujawsko-pomorskiego. Projekt ma wpłynąć na rozwój postaw proinnowacyjnych i kreatywnych wśród młodzieży.

2.2 Informacja o stanie prac związanych z przygotowaniem programów rozwoju, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

Zgodnie z zapisami *Strategii*, jednym z narzędzi jej realizacji są programy rozwoju, które pogrupowano w trzy sfery: programy związane z rozwojem społecznym, programy związane z rozwojem gospodarczym oraz programy służące spójności województwa. Sfery te zawierają nie tylko programy rozwoju, ale także inne dokumenty operacyjne, wspierające realizację *Strategii*. Ponadto każda z ww. kategorii obejmuje zarówno dokumenty obligatoryjne, których przygotowanie wynika z odrębnych przepisów prawa, jaki i nieobligatoryjne, uznane za niezbędne dla realizacji ustaleń *Strategii*. Jednocześnie podkreślić należy, że przedstawiona w tym podrozdziale lista dokumentów nie jest zamknięta, co oznacza, że możliwe jest opracowanie dokumentów innych niż wymienione poniżej, jeżeli uznane zostaną one za istotne dla realizacji ważnych interesów rozwojowych województwa.

W opiniowanie dokumentów, które są w trakcie opracowywania lub powstały w 2016 r. zaangażowana była IW.⁸ Jej zadaniem było badanie zgodności powstających dokumentów ze *Strategią* oraz proponowanie zmian w sytuacji braku takiej zgodności. Stan prac nad przygotowaniem poszczególnych dokumentów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Informacja nt. postępów w przygotowaniu dokumentów operacyjnych, w tym programów rozwoju – stan na koniec grudnia 2016 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
Pakiet programów strategicznych „Społeczeństwo”					
1	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Społecznego	-	odstąpiono od opracowania programu (zamiast programu rozwoju zostanie opracowany plan działań, obejmujący całość zagadnień z zakresu rozwoju społecznego)	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia/Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
2	Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorski Program Polityki Społecznej na lata 2013-2020) <i>(wymagana ustawowo)</i>	2014-2020	obowiązujący	Uchwała nr XIII/285/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 października 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
3	Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020 <i>(wymagany przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej)</i>	2013-2020	obowiązujący	Uchwała Nr 24/815/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
4	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Edukacji	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Edukacji
5	Kujawsko-Pomorski Pakiet Programów Profilaktyki i Ochrony Zdrowia <i>(programy wymagane ustawowo, opracowywane corocznie, zgodnie z potrzebami)</i>	Obejmuje 3 poniższe programy			Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych	2016	obowiązujący	Uchwała Nr 6/128/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia

⁸ Wyjątkiem jest pakiet programów zdrowotnych, które opracowywane są corocznie i wynikają z przyjętych w 2012 r. *Założeń polityki zdrowotnej Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2012-2016*.

⁹ Dokument obowiązujący – tj. dokument przyjęty przez właściwy organ samorządu województwa.

¹⁰ Inne: odstąpiono od opracowania dokumentu, opracowanie dokumentu zostało zawieszono

¹¹ Nazwy departamentów/jednostek organizacyjnych wg stanu na 30.12.2016 r.

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
	w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej			do realizacji w 2016 roku programu polityki zdrowotnej pn. Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej	
	Kujawsko-Pomorski Program Badań Przesiewowych w Kierunku Tętniaka Aorty Brzuszej	2017	w trakcie opracowywania (jako kontynuacja)	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim	2016	obowiązujący	Uchwała Nr 5/103/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2016 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Wykrywania Zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim	2017	w trakcie opracowywania (jako kontynuacja)	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2016	obowiązujący	Uchwała Nr 5/100/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 3 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia do realizacji w 2016 roku programu polityki zdrowotnej pn. Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program profilaktyki i zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w województwie kujawsko-pomorskim	2017	w trakcie opracowywania (jako kontynuacja)	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
6	Kujawsko-Pomorski Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2022 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2022	obowiązujący	Uchwała Nr 26/902/14 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia Kujawsko-Pomorskiego Programu	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
				Wspierania Rodziny na lata 2014-2022	
7	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Sportu	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Sportu i Turystyki
8	Program współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2016 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2016	zakończony	Uchwała Nr XIV/291/15 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 listopada 2015 r. w sprawie Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2016	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Współpracy Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2017 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2017	obowiązujący	Uchwała Nr XXVII/463/16 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 28 listopada 2016 r. w sprawie Programu współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2017	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
9	Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2015 <i>(wymagany rozporządzeniem Rady Ministrów)</i>	2013-2015	zakończony	Uchwała Nr 47/1698/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2015	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
	Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020	2016-2020	w trakcie opracowywania	-	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia
10	Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 roku <i>(wymagany ustawowo)</i>	2012-2020	obowiązujący	Uchwała Nr 45/1376/12 Zarządu Województwa z dnia 7 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia programu wojewódzkiego Równe szanse. Program działania na rzecz osób niepełnosprawnych do 2020 r.	Departament Spraw Społecznych i Zdrowia

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
11	Program dla Pomocy Społecznej w Województwie Kujawsko-Pomorskim do roku 2020 <i>(wymagany ustawowo)</i>	-	opracowanie programu zostało zawieszono	-	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
Pakiet programów strategicznych „Gospodarka”					
12	Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	2014-2020	obowiązująca	Uchwała nr 2/14/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie przyjęcia programu rozwoju pn. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Departament Rozwoju Gospodarczego i Współpracy Międzynarodowej
13	Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2016 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2016	obowiązujący	1. Uchwała nr 19/593/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie przyjęcia Regionalnego Planu Działań na rzecz zatrudnienia na rok 2016	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
	Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na rok 2017 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2017	w trakcie opracowywania, przygotowywany corocznie	-	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu
14	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Przedsiębiorczości	-	opracowanie programu zostało zawieszono; przygotowano opracowanie „Kierunki promocji gospodarczej regionu kujawsko-pomorskiego. Kierunki promocji gospodarczej i wsparcia dla internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2015-2020”	-	Departament Rozwoju Gospodarczego i Współpracy Międzynarodowej
15	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Sektora Rolno-Spożywczego	-	odstąpiono od opracowania programu; departament realizuje większość zadań zapisanych w <i>Strategii</i> bez potrzeby opracowania programu	-	Departament Rolnictwa i Geodezji
16	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Gospodarczych Specjalizacji Województwa	-	odstąpiono od opracowania programu; obowiązują dokumenty: Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz Inteligentne specjalizacje województwa	-	Departament Rozwoju Gospodarczego i Współpracy Międzynarodowej

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
			kujawsko-pomorskiego – charakterystyka obszarów inteligentnych specjalizacji dla projektów realizowanych w ramach RPO WK-P 2014-2020		
17	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju i Promocji Markowych Produktów Turystycznych	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Sportu i Turystyki
Pakiet programów strategicznych „Spójność”					
18	Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2016 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2013-2016	zakończony	Uchwała Nr XXXIV/601/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 maja 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2013-2016	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
	Program Opieki nad Zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2017-2020 <i>(wymagany ustawowo)</i>	2017-2020	w trakcie opracowywania	-	Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego
19	Kujawsko-Pomorski Program Kształtowania Ładu Przestrzennego	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Rozwoju Regionalnego
20	Kujawsko-Pomorski Plan Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej 2014-2020 (nazwa dokumentu w <i>Strategii</i> : Kujawsko-Pomorski Plan Komunikacji Drogowej) <i>(niezbędny dla realizacji RPO)</i>	2014-2020	obowiązujący	Uchwała Nr 30/1165/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 lipca 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Kujawsko-pomorskiego planu spójności komunikacji drogowej i kolejowej 2014-2020	Departament Rozwoju Regionalnego
21	Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego <i>(wymagany ustawowo)</i>	2014-2025	obowiązujący	Uchwała nr LIII/814/14 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 września 2014 r. w sprawie uchwalenia Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Departament Nadzoru Właścicielskiego, Transportu i Cyfryzacji
22	Kujawsko-Pomorski Program Budowy Tożsamości i Marki Województwa	-	w trakcie opracowywania	-	Departament Promocji
23	Kujawsko-Pomorski Program Rozwoju Terenów Objętych Obszarowymi Formami Ochrony Przyrody	-	odstąpiono od opracowania programu; zlecone opracowanie eksperckie wykazało, że nie istnieją korelacje pomiędzy rozwojem	-	Departament Środowiska

Lp.	Nazwa dokumentu	Okres wdrażania	Etap prac nad dokumentem: w trakcie opracowywania/ obowiązujący ⁹ / zakończony/ inne ¹⁰	Status prawny dokumentu (nr i nazwa uchwały, którą przyjęto program)	Departament/ jednostka organizacyjna przygotowująca i koordynująca wdrażanie dokumentu ¹¹
			społeczno-gospodarczym gminy a jej położeniem w obszarze objętym ochroną w związku z tym nie ma podstaw do opracowania programu		

Źródło: opracowanie własne

2.3 Informacja o stanie prac związanych z wdrażaniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (dalej: RPO WK-P 2014-2020) został zatwierdzony Decyzją Wykonawczą Komisji nr C(2014) 10021 z dnia 16 grudnia 2014 r. W ramach RPO WK-P 2014-2020 przyjęto poniższe obszary wsparcia:

- Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu
- Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy region
- Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
- Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku
- Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
- Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry
- Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy
- Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo
- Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja
- Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
- Oś Priorytetowa 12 Pomoc techniczna.

Przypisanie osi priorytetowych RPO WK-P 2014-2020 do zapisów *Strategii* prezentuje tabela 2.

Tabela 2 Realizacja Strategii przez RPO WK-P 2014-2020

Nazwa celu strategicznego w Strategii	Osie priorytetowe RPO WK-P 2014-2020
Gospodarka i miejsca pracy	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo
Dostępność i spójność	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	2 Cyfrowy region 4 Region przyjazny środowisku 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność 8 Aktywni na rynku pracy 9 Solidarne społeczeństwo 10 Innowacyjna edukacja 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Innowacyjność	1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu

Nazwa celu strategicznego w Strategii	Osie priorytetowe RPO WK-P 2014-2020
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku
Bezpieczeństwo	3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
Sprawne zarządzanie	2 Cyfrowy region 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie 4 Region przyjazny środowisku 6. Solidarne społeczeństwo i sprawne kadry
Tożsamość i dziedzictwo	2. Cyfrowy region 4 Region przyjazny środowisku

Źródło: opracowanie własne

W 2016 r. prowadzono następujące prace związane z wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020:

- a) Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPO WK-P 2014-2020 (dalej: SZOOP) – w 2016 r. SZOOP był poddawany procesowi zmian w oparciu o zatwierdzone 30 stycznia 2015 r. przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju *Wytyczne w zakresie szczegółowego opisu osi priorytetowych krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020*. W toku prac związanych z wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020 dokonano aktualizacji SZOOP uchwałami Zarządu Województwa z dnia: 27 stycznia 2016 r., 9 marca 2016 r., 4 maja 2016 r., 25 maja 2016 r., 10 czerwca 2016 r., 13 lipca 2016 r., 27 lipca 2016 r., 16 listopada 2016 r. oraz 30 listopada 2016 r. Wprowadzane zmiany miały na celu dostosowanie postanowień SZOOP do zmian prawnych, regulacyjnych oraz potrzeb zidentyfikowanych w procesie wdrażania programu.
- b) harmonogram konkursów – w 2016 r. aktualizowano harmonogram naboru wniosków dla RPO WK-P 2014-2020 na 2016 r., przyjęty 25 listopada 2015 r. Zmiany te zostały podjęte uchwałami z dnia: 27 stycznia 2016 r., 24 lutego 2016 r., 31 marca 2016 r., 15 czerwca 2016 r., 17 sierpnia 2016 r., 23 sierpnia 2016 r. oraz 30 września 2016 r. Zmiany harmonogramu związane były z koniecznością dostosowywania do aktualnej sytuacji, związanej pracami nad Strategią ZIT (w części dot. konkursów dla ZIT), pracami nad strategiami dla OSI/ORSG (w części dot. prac nad tymi strategiami) oraz w miarę postępujących prac związanych z przygotowaniem kryteriów wyboru projektów i ich zatwierdzaniem przez Komitet Monitorujący RPO. Ponadto Zarząd Województwa uchwałą z 30 listopada 2016 r., przyjął harmonogram naboru wniosków dla RPO WK-P na 2017 r.
- c) Komitet Monitorujący – jest niezależnym ciałem doradczo-opiniodawczym dla Instytucji Zarządzającej RPO WK-P 2014-2020, którego powołanie wynika z przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. W jego skład wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej, świata nauki oraz partnerzy społeczno-gospodarczy. Ponadto w pracach Komitetu Monitorującego mogą uczestniczyć obserwatorzy, przedstawiciele innych instytucji, w tym europejskich, a także osoby zaproszone przez przewodniczącego Komitetu. Do zadań tego gremium należy m.in.:
 - rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów w ramach programu oraz zatwierdzanie ewentualnych zmian tych kryteriów,
 - okresowe badanie postępu w zakresie osiągania celów programu, na podstawie dokumentów przedkładanych przez Instytucję Zarządzającą,
 - analizowanie rezultatów realizacji programu oraz wyników oceny realizacji programu,
 - analizowanie i zatwierdzanie sprawozdań rocznych i sprawozdania końcowego z wdrażania programu,
 - zapoznawanie się z rocznymi raportami z kontroli programu oraz z komentarzami Komisji Europejskiej do tych raportów,
 - przedkładanie Instytucji Zarządzającej propozycji zmian lub analiz programu ułatwiających realizację celów Polityki Spójności.
 Komitet Monitorujący zbiera się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na pół roku. Do końca 2016 r. odbyło się łącznie 14 posiedzeń Komitetu.
- d) zaawansowanie prac nad wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020 zaprezentowano w tabeli 3.

Tabela 3, Stopień zaawansowania prac nad wdrażaniem RPO WK-P 2014-2020 (stan na 31.12.2016 r.)

oś	fundusz	alokacja w EURO	alokacja w PLN	budżet naboru w PLN	% wykorzystania budżetu naboru do alokacji	liczba ogłoszonych konkursów	liczba podpisanych umów	wkład UE w PLN w podpisanych umowach	% wykorzystanej alokacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			3*4,4299		5*100/4				9*100/4
Oś 1	EFRR	429 623 387	1 903 188 642	304 644 900	16,01	6	2	67 698 357	3,56
Oś 2	EFRR	50 169 580	222 246 222	187 634 800	84,43	3	0	0	0,00
Oś 3	EFRR	282 225 573	1 250 231 066	392 939 333	31,43	11	10	10 264 777	0,82
Oś 4	EFRR	118 698 279	525 821 506	215 787 693	41,04	13	5	39 082 415	7,43
Oś 5	EFRR	205 973 078	912 440 138	583 713 835	63,97	8	0	0	0,00
Oś 6	EFRR	241 624 704	1 070 373 276	250 098 130	23,37	10	0	0	0,00
Oś 7	EFRR	39 768 991	176 172 653	0	0,00	0	0	0	0,00
razem EFRR		1 368 083 592	6 060 473 504	1 934 818 691	31,93	51	17	117 045 548	1,93
Oś 8	EFS	183 554 649	813 128 740	270 531 562	33,27	10	44	79 214 921	9,74
Oś 9	EFS	124 636 401	552 126 793	250 299 401	45,33	13	24	59 568 845	10,79
Oś 10	EFS	131 079 539	580 669 250	216 024 711	37,20	13	18	24 359 244	4,20
Oś 11	EFS	36 254 560	160 604 075	38 941 069	24,25	2	13	4 027 700	2,51
Oś 12	EFS	59 931 546	265 490 756	39 422 276	14,85	4	4	34 584 047	13,03
razem EFS		535 456 695	2 372 019 613	815 219 019	34,37	42	103	201 754 757	8,51
EFRR+EFS		1 903 540 287	8 432 493 117	2 750 037 710	32,61	93	120	318 800 306	3,78

Wyjaśnienia: 1 EURO= 4,4299 PLN (kurs z dn. 31.12.2016 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Centralnego Systemu Teleinformatycznego SL 2014 – stan na 31.12.2016 r.

2.4 Informacja dot. stanu prac związanych z realizacją Kontraktu Terytorialnego, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

W 2016 r. prace nad *Kontraktem Terytorialnym dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego* (dalej: KT) koncentrowały się głównie na korespondencyjnej wymianie informacji pomiędzy jego stronami tj. Województwem Kujawsko-Pomorskim a Ministrem ds. rozwoju, dotyczącej m.in. ustalenia zakresu rzeczowego przedsięwzięć priorytetowych (zgodnie z art. 7 KT oraz art. 2 ust. 1 aneksu do KT). W wyniku uzgodnień przedsięwzięć, docelowo miał powstać załącznik 1b *Informacje dotyczące przedsięwzięć priorytetowych określonych w art. 6 KT*. Dokument ten nie został jednak opracowany ze względu na różne tempo i stopień zaawansowania uzgodnień poszczególnych rodzajów inwestycji, co było uzależnione od postępu prac w resortach odpowiedzialnych merytorycznie za opiniowanie przedsięwzięć, a także wynikało ze zmian kadrowych w ministerstwach.

W czerwcu 2016 r. strona rządowa przedstawiła wyniki analizy, prezentującej mocne i słabe strony funkcjonowania instrumentu KT oraz przekazała informację nt. planów aktualizacji zapisów dokumentu, które zakładały m.in. zmianę charakteru załącznika 1b (wraz ze zmianą trybu i sposobu jego uzgadniania) oraz wzmocnienie obszaru kultury na listach przedsięwzięć KT poprzez zwiększenie liczby projektów z tego obszaru. Ponadto Ministerstwo Rozwoju dokonało przeglądu wszystkich kontraktów terytorialnych, podkreślając jednocześnie potrzebę utrzymania roli tych dokumentów, jako ważnego instrumentu realizacji polityki terytorialnej, zwracając jednocześnie uwagę na konieczność jego dostosowania do przygotowywanej w 2016 r. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*. Powyższe zmiany wymagają ujęcia w formie propozycji stanowiska renegocjacyjnego strony rządowej, które do końca 2016 r. nie zostało przekazane stronie samorządowej.

Zgodnie z zapowiadanymi na początku czerwca 2016 r. przez stronę rządową zmianami w podejściu do kontraktów terytorialnych Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego wraz z Ministrem Rozwoju i Finansów zobowiązali zarządy województw do zweryfikowania zasadności oraz źródeł finansowania przedsięwzięć z obszaru kultury w obowiązujących kontraktach terytorialnych. Ponadto konieczne było zgłoszenie (w terminie do 31 maja 2016 r.) nowych projektów z obszaru kultury, mających charakter głównie infrastrukturalny i spełniających wymogi *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020* (dalej: POIiŚ). Ponadto strona rządowa wyznaczyła maksymalną liczbę nowych projektów – 15, pod warunkiem, że co najmniej 5 z nich pochodzą będzie z rekomendacji miast prezydenckich.

W związku z powyższym 31 sierpnia 2016 r. na posiedzeniu Zarządu Województwa przyjęto ostateczny kształt listy piętnastu projektów (w tym sześciu wskazanych bezpośrednio przez miasta prezydenckie) z obszaru kultury, rekomendowanych przez stronę samorządową. Następnie 20 października 2016 r. lista projektów rekomendowanych została przekazana z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego do Ministerstwa Rozwoju, które jest odpowiedzialne za dalszą koordynację prac, zmierzających do przyjęcia listy przez Radę Ministrów. Projekty, które zostaną włączone na listę kontraktów terytorialnych, będą mogły ubiegać się o dofinansowanie w kolejnych konkursach POIiŚ (o ostatecznym dofinansowaniu wybranych inwestycji zadecyduje wygrana konkursu z działania 8.1 POIiŚ). Spośród nich, z województwa kujawsko-pomorskiego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego do ujęcia w KT podało listę pięciu projektów, jakie uzyskały pozytywną opinię resortu i zostały przekazane do Ministerstwa Rozwoju, celem dalszego procedowania na Radzie Ministrów. Są to:

- Muzeum Twierdzy Toruń – adaptacja budynku Koszar Bramy Chełmińskiej na cele muzealne,
- Park Kultury – Rewitalizacja Młynów Rothera na Wyspie Młyńskiej w Bydgoszczy – etap I,
- Odnowa substancji zabytkowej infrastruktury zespołu tężni jako przykład przemysłowej architektury służącej produkcji soli na ziemiach Królestwa Polskiego i jako element Kujawsko-Pomorskiego Solnego Parku Kulturowego w Ciechocinku,
- Rozbudowa i remont Filharmonii Pomorskiej im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy – I etap: przebudowa i remont wraz z zakupem wyposażenia,
- Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynków przy ulicy 3 Maja 4 na muzeum interaktywne wojny Polsko-Sowieckiej 1920 r. we Włocławku wraz z Młodzieżowym Centrum Aktywizacji „3 Maj się”.

W dniu 21 października 2016 r. na stronach internetowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego opublikowana została informacja, że zarządy województw zgłosiły 231 projektów, które zostały ocenione pod kątem strategicznym oraz gotowości do realizacji i spełnienia kryteriów dostępu do VIII osi priorytetowej POIiŚ. W wyniku dokonanej oceny, rekomendację kierownictwa resortu otrzymało 89 przedsięwzięć. Zapowiadane dalsze prace w Ministerstwie Rozwoju i na Radzie Ministrów odnoszą się do przygotowania zapowiadanych zmian we wszystkich kontraktach terytorialnych, tak by wszystkie zadania z zakresu kultury zostały ujęte w jedno przedsięwzięcie pn. „Wsparcie obszaru kultury w województwie poprzez realizację projektów infrastrukturalnych kluczowych dla rozwoju regionu i państwa, służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego”.

We wrześniu 2016 r. Województwo Kujawsko-Pomorskie podpisało (jako druga strona) załącznik 5b do KT, zawierający przedsięwzięcia dot. infrastruktury B+R. Zakończył się tym samym proces uzgodnień ze stroną rządową przedsięwzięć priorytetowych dot. infrastruktury B+R, które mogą ubiegać się o dofinansowanie w ramach RPO WK-P 2014-2020 z działania 1.1. Kolejnym obszarem uzgodnień, było przedsięwzięcie BiT-City II. Zakończenie uzgodnień nastąpiło w październiku 2016 r. W omawianym okresie zaktualizowany został również podział kwot Funduszu Pracy na kolejne lata wdrażania projektów z RPO WK-P 2014-2020. Aktualizacja kwot wynikała z przeniesienia 135 328 397 zł niewykorzystanych w 2015 r. na rok 2017. Spowodowało to zmianę załącznika 2c do KT, którą przeprowadzono w listopadzie 2016 r. poprzez uznanie uzgodnienia tego dokumentu przez stronę samorządową.

W listopadzie 2016 r. strona rządowa planowała rozpoczęcie procedury uzgodnień międzyresortowych projektu stanowiska negocjacyjnego Rządu RP i jego przekazanie stronie samorządowej jeszcze w grudniu 2016 r. (co jak wspomniano wyżej nie nastąpiło). Jednocześnie Ministerstwo Rozwoju przedstawiło następujący dalszy harmonogram prac nad zmianami treści KT:

- styczeń 2017 r. – wypracowanie przez stronę samorządową swojego stanowiska i podjęcie stosownych uchwał,
- styczeń i luty 2017 r. – przeprowadzenie procesu negocjacji,
- do końca I kwartału 2017 r. – zakończenie prac nad zmianami w kontraktach terytorialnych, a następnie przyjęcie dokumentów przez Radę Ministrów, skutkujące podpisaniem zatwierdzonych kontraktów terytorialnych przez Ministra Rozwoju i Finansów oraz zarządy województw.

Podsumowując stan realizacji przedsięwzięć priorytetowych KT w 2016 r. należy podkreślić, że na 61 przedsięwzięć priorytetowych, ujętych w art. 6 KT, strona rządowa jest odpowiedzialna za realizację 35 przedsięwzięć, strona samorządowa odpowiednio – 21 przedsięwzięć, natomiast realizacja 5 przedsięwzięć leży w gestii strony samorządowej i rządowej. Spośród wszystkich przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji 4 z nich zostały już zrealizowane. Należą do nich:

- obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15,
- budowa hali widowiskowo-sportowej wraz z zapleczem i niezbędną infrastrukturą (gmina Mrocza),
- rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego,
- przystań AZS (Toruń).

Przedsięwzięcia zawarte w KT realizują wybrane kierunki działań i przedsięwzięcia ze wszystkich celów strategicznych *Strategii*. Poniższa tabela prezentuje wstępną próbę przypisania przedsięwzięć KT do zapisów *Strategii*.

Tabela 4, Przedsięwzięcia podstawowe (PP) i warunkowe (PW) w odniesieniu do zapisów *Strategii*¹²

Cel strategiczny w <i>Strategii</i>	Kierunek działań w <i>Strategii</i>	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w <i>Strategii</i>	Nazwa przedsięwzięcia w KT
Gospodarka i miejsca pracy	(10) Rozwój turystyki	10-(9) Identyfikacja produktów turystycznych istotnych dla rozwoju województwa – jako podstawa dla wspierania ich rozwoju i promocji	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW)
			Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW)
			Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)
Dostępność i spójność	(1) Zapewnienie dostępności zewnętrznej województwa za pomocą dróg krajowych i wojewódzkich	1-(1) Realizacja drogi ekspresowej S-5	S-5 Wrocław – Bydgoszcz, odcinki: Białe Błota – Gniezno, Poznań – Kaczkowo, Korzeńsko – Wrocław – odcinki na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PP)
			S-5 Nowe Marzy – Bydgoszcz (PP)

¹² Tabela zawiera wstępną próbę przypisania przedsięwzięć KT do zapisów *Strategii* (ze względu na trwające uszczegółowienie zakresu przedmiotowego przedsięwzięć KT, w tabeli mogą zajść zmiany).

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
		1-(2) Realizacja drogi ekspresowej S10	S-10 Bydgoszcz – Piła (PP) S-10 Bydgoszcz – Toruń (PP) S-10 Toruń – Płońsk (PP)
		1-(4) Przebudowa drogi krajowej nr 15, w tym: realizacja obwodnicy Inowrocławia, realizacja obwodnicy Brodnicy i obwodnicy Kowalewa Pomorskiego, podjęcie prac nad koncepcją całościowej realizacji drogi w standardzie GP2+2; jako priorytet wskazuje się realizację odcinka Inowrocław-Toruń z obwodnicą Inowrocławia	Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP) Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP)
		4-(20) Realizacja projektu BiT City II	Bit-City II (PW) Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BiT-City II</i> Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa – Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BiT-City II</i> Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej/ekologicznego transportu
		4-(43) Opracowanie i wdrożenie zintegrowanego systemu funkcjonowania transportu podmiejskiego („transport aglomeracyjny”) w obszarach funkcjonalnych: Bydgoszczy-Torunia oraz Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia	Bit-City II (PW)
	4-(44) Rozpoczęcie prac studialnych związanych z realizacją szybkiego połączenia szynowego Bydgoszczy i Torunia („tramwaj regionalny”)	Bit-City II (PW)	
	(5) Rozwój sieci drogowych o podstawowym znaczeniu dla spójności wewnętrznej województwa	5-(3) Przebudowa drogi krajowej nr 80	Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW) Budowa dróg regionalnych w województwie kujawsko-pomorskim (PW)
	(7) Usprawnienie systemów transportowych największych miast i obszarów podmiejskich Bydgoszczy – Torunia, Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia		Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP) Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP) Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Bydgoszczy, w szczególności z drogą S-5 - dojazd drogą krajową do węzła Pawłówek na drodze S-5 (PW) Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW) Dostosowanie układu dróg krajowych do rozwoju miasta Grudziądz (PW) Dostosowanie układu dróg krajowych dla rozwoju Miasta Włocławek (PW) Bit-City II (PW)
	(8) Budowa obwodnic miejscowości w		Obwodnica Inowrocławia w ciągu DK 15 (PP)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT	
	przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich		Obwodnica Brodnicy w ciągu DK 15 (PP) Budowa obwodnic Kamienia Krajeńskiego i Sępólna Krajeńskiego w ciągu drogi krajowej Nr 25 (PP)	
		8-(8) Budowa obwodnicy Grudziądza w przebiegi DK16 oraz obwodnicy Łasina	Dostosowanie układu dróg krajowych do rozwoju miasta Grudziądza (PW)	
	(9) Poprawa dostępności kolejowej województwa w transporcie pasażerskim i towarowym			Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Chorzów Batory – Tarnowskie Góry – Karsznice – Inowrocław – Bydgoszcz – Maksymilianowo (PP) Prace na linii kolejowej C-E 65 odcinek Bydgoszcz – Tczew (PP) Bit-City II (PW)
		9-(21) Zapewnienie technicznej możliwości realizacji połączeń pasażerskich z prędkością co najmniej 160 km/h na liniach kolejowych: 18, 131, 353 i co najmniej 120 km/h na linii kolejowej nr 201		Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap I (PP) Prace na alternatywnym ciągu transportowym Bydgoszcz – Trójmiasto, obejmującym linie 201 i 203, etap II – wraz z elektryfikacją (PP) Prace na linii kolejowej Nr 18 Kutno – Toruń Główny (PP) <i>Element BiT-City II</i> Prace na liniach kolejowych Nr 18, 203 odcinek Bydgoszcz Główna – Piła Główna – Krzyż, etap I, prace nad odcinku Bydgoszcz Główna – Piła Główna (PW)
		9-(22) Przebudowa linii kolejowej nr 208 na odcinku Laskowice Pomorskie - Jabłonowo Pomorskie (I etap) oraz Jabłonowo-Pomorskie – Brodnica (II etap)		Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW)
		9-(25) Przebudowa linii kolejowej nr 27 na odcinku Toruń – Skępe		Modernizacja linii kolejowej Nr 27 Nasielsk – Toruń Wschodni: granica województwa - Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BiT-City II</i>
		9-(28) Realizacja przedsięwzięć prowadzących do zwiększenia prędkości podróźnej na linii 207 Toruń – Malbork z możliwością elektryfikacji		Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BiT-City II</i>
		(10) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla zdolności przeładunkowych		Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW)
		(11) Poprawa infrastruktury stacji i przystanków kolejowych dla obsługi pasażerskiej oraz rozwój ich zdolności do pełnienia roli węzłów multimodalnych w transporcie pasażerskim		

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT	
			Toruń Wschodni, a na odcinku Lipno – Toruń Wschodni wraz z elektryfikacją. (PW) <i>Element BiT-City II</i>	
		11-(41) Przebudowa kompleksu dworcowego we Włocławku w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	Bit-City II (PW)	
		11-(42) Przebudowa kompleksu dworcowego w Grudziądzu w celu utworzenia węzła multimodalnego dla obsługi połączeń miasta i sąsiednich powiatów	Rewitalizacja linii kolejowej Nr 208 na odcinku Grudziądz – Laskowice Pomorskie oraz Grudziądz – Jabłonowo Pomorskie (PW) Bit-City II (PW) Rewitalizacja linii kolejowej Nr 207 na odcinku Toruń Wschodni – Chełmża oraz Grudziądz – granica województwa (PW) <i>Element BiT-City II</i>	
	(14) Rewitalizacja dróg wodnych dla celów transportowych i turystycznych	14-(38) Stworzenie możliwości turystycznego wykorzystania oraz małego ruchu transportowego na drodze wodnej E-70 w ramach Wielkiej Pętli Wielkopolski (rewitalizacja drogi E-70)	Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW) Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW)	
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	(11) Dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb wszystkich pokoleń		Przystań AZS (w Toruniu) (PW)	
	(13) Realizacja infrastruktury dla rozwoju rekreacji, sportu masowego i amatorskiego		Budowa hali widowiskowo-sportowej wraz z zapleczem i niezbędną infrastrukturą (gmina Mrocza) (PP) Budowa pełnowymiarowego boiska ze sztuczną nawierzchnią do hokeja na trawie (w Rogowie, pow. żniński) (PW) Przystań AZS (w Toruniu) (PW) Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW) Budowa hali treningowej wraz z siłownią na terenie kompleksu sportowego Zawisza (PW) Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW) Budowa Ośrodka Szkoleniowego Sportów Wodnych (gmina Kruszwica) (PW)	
		(14) Rewitalizacja miast, wsi i obszarów zdegradowanych		Rewitalizacja kompleksu Astoria na cele sportowo-rekreacyjne wraz z budową 50-metrowego basenu (PW)
		(21) Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania na wszystkich poziomach edukacji		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW) Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej)		Budowa Hali Sportowej Collegium Medicum UMK (PW)
			Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(27) Rozwój edukacji doświadczalnej nauk ścisłych na wszystkich poziomach kształcenia	27-(17) Utworzenie Środowiskowych Centrów Innowacyjnej Edukacji	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(19) Wzmocnienie instytucjonalne i rozwój funkcji edukacyjnych Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(20) Utworzenie Środowiskowego Centrum Edukacji Doświadczalnej – Centrum Nauki o Człowieku w Bydgoszczy	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
		27-(21) Utworzenie Środowiskowych Centrów Edukacji Doświadczalnej we Włocławku, Grudziądzu i Inowrocławiu	Centra Innowacyjnej Edukacji (tzw. „Minikoperniki”) (PW)
	(28) Rozwój zdolności edukacyjnych szkół wyższych		Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe we Włocławku i Grudziądzu (PW)
			Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
	(33) Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców województwa	33-(36) Rozbudowa Szpitala Wojewódzkiego w Toruniu	Infrastruktura ratownictwa medycznego (PW)
			Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PW)
	(34) Rozwój profilaktyki zdrowotnej	34-(34) Budowa zakładu radioterapii przy ul. Łęskiej we Włocławku z uwzględnieniem planów rozwojowych Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki przy ul. Wienieckiej we Włocławku	Poprawa warunków funkcjonowania szpitali wojewódzkich - Wojewódzki Szpital Zespolony im L. Rydygiera w Toruniu - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki we Włocławku (PW)
Innowacyjność	(1) Rozwój badań naukowych		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP)
			Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW)
			Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	(2) Poprawa zdolności naukowo-badawczych szkół wyższych		Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
			Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP)
			Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW)
			Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
			Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (PW)
		2-(2) Podjęcie działań na rzecz i wypracowanie modelu integracji uniwersytetów województwa kujawsko-pomorskiego	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniającego potrzeby regionalne (PW)
	(3) Rozwój niezależnych instytucji badawczo-rozwojowych		Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(4) Rozwój współpracy pomiędzy sektorem naukowo-badawczym a gospodarką		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW)
			Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
			System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW)
			Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(7) Rozwój innowacyjnych aspektów i rozwiązań w ramach inteligentnych specjalizacji	7-(10) Rozwój projektu EKO-FOOD-MED	Centrum Badań Środowiska i Innowacyjnych Technologii Żywności dla Jakości Życia EnFoodLife (PW)
			Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
			Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW) System Transformacji i Transferu Wiedzy do Strategicznych Gałęzi Gospodarki Województwa Kujawsko-Pomorskiego (PW) Program Zdrowie. Kujawsko-pomorski interdyscyplinarny program diagnozy spersonalizowanej i opieki zdrowotnej (PW)
	(8) Pozyskiwanie dla gospodarki regionu przedsiębiorstw działających w sektorach wysokich technologii		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
	(12) Wspieranie i promocja współpracy międzynarodowej instytucji naukowo-badawczych i szkół wyższych		Narodowe Centrum Radioastronomii i Technologii Kosmicznych (PW) Zrobotyzowany teleskop klasy 1,5-m wraz z laboratorium (PW)
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy	(1) Rozwój badań naukowych w zakresie produkcji rolnej		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
	(2) Rozwój badań naukowych w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego		Przedsięwzięcia dotyczące realizacji RANB w woj. kujawsko-pomorskim (PP) Bezpieczeństwo łańcucha żywnościowego i żywność spersonalizowana SafeFoodMed (PW)
Bezpieczeństwo	(1) Kompleksowe zagospodarowanie doliny Wisły	1-(2) Budowa stopnia wodnego poniżej Włocławka	Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka, element śluza (PW)
	(2) Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	2-(4) Budowa i modernizacja urządzeń zabezpieczających przed powodzią	Budowa stopnia wodnego na Wiśle poniżej Włocławka, element śluza (PW) Odbudowa budowli regulacyjnych na Dolnej Wiśle terenie woj. kujawsko-pomorskiego (PW) Rewitalizacja Brdy skanalizowanej wraz z przebudową obiektów bydgoskiego węzła wodnego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na Kanale Bydgoskim, na odcinku od km 14,8 do km 38,9 obejmująca śluzy: Okole, Czyżkówko, Prądy, Osowa Góra, Józefinki i Nakło Wschód oraz jaz Józefinki (PW) Rewitalizacja szlaku żeglownego Kanału Bydgoskiego i Noteci dolnej skanalizowanej (od km 14,8 do km 176,2) do parametrów drogi wodnej II klasy – na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (PW) Modernizacja budowli hydrotechnicznych na drodze wodnej Noteci dolnej skanalizowanej, od km 38,9 do km 176,2 (PW) Zabezpieczenie przeciwpowodziowe w woj. kujawsko – pomorskim, w tym w okolicach Włocławka (PW)
	(4) Poprawa sprawności funkcjonowania służb ratownictwa medycznego, straży pożarnej, policji i innych służb publicznych i społecznych bezpieczeństwa życia i mienia		Infrastruktura ratownictwa medycznego (PW)

Cel strategiczny w Strategii	Kierunek działań w Strategii	Zidentyfikowane przedsięwzięcie w Strategii	Nazwa przedsięwzięcia w KT
	(7) Rozwój inteligentnych systemów transportowych (ITS)		Usprawnienie połączeń w sieci wspomagającej sieć TEN-T w Toruniu (PW) Bit-City II (PW)
Sprawne zarządzanie	(10) Poprawa efektywności energetycznej		Wsparcie działań z zakresu efektywności energetycznej zgodnie z podziałem interwencji pomiędzy programami krajowymi i regionalnymi (PP) Wsparcie selektywne przedsięwzięć dotyczących sieci ciepłowniczych i chłodniczych (PP) Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego w województwie kujawsko-pomorskim (PP)
		10-(23) Rozwój sieci dystrybucji LNG na potrzeby zrównoważonego transportu regionalnego	Bit-City II (PW)
	(22) Zapewnienie wysokiego standardu bazy oświatowej	22-(18) Realizacja projektu rozwoju infrastruktury Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy pn. „Wielofunkcyjny kompleks kreatywności artystycznej”	Budowa siedziby Akademii Muzycznej w Bydgoszczy (PP)
Tożsamość i dziedzictwo	(2) Zachowanie oraz promocja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu	2-(34) Wzmocnienie działań na rzecz ochrony i promocji Zespołu Staromiejskiego w Toruniu, wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO	Toruńska starówka – ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego UNESCO – II etap (PW)

Źródło: opracowanie własne

2.5 Informacja o stanie prac nad realizacją Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

Zgodnie z zapisami *Strategii* podjęte zostały działania na rzecz wdrożenia podejścia terytorialnego, które zakłada odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz indywidualnych potencjałów, barier i wzajemnych zależności. Wobec powyższego w dniu 30 października 2013 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 43/1605/13 przyjął *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*.¹³ W województwie kujawsko-pomorskim proces planowania i wdrażania polityki terytorialnej został ustalony na czterech niżej wymienionych poziomach:

- wojewódzkim – obejmującym miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki),
- regionalnym i subregionalnym – obejmującym miasta: Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi (OSI miast regionalnych/subregionalnych),
- ponadlokalnym – obejmującym miasta powiatowe i powiązane z nimi obszary (Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego),
- lokalnym – na którym funkcjonują LGD w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność RLKS.

W 2016 r. kontynuowano działania na rzecz wdrażania podejścia terytorialnego, tj.:

- a) zaktualizowano *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020* (uchwała Nr 11/346/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 marca 2016 r.) w związku ze zmianami obszarów OSI i ORSG jak również szacunkową alokacją środków w ramach PI RPO WK-P 2014-2020, dedykowanych polityce terytorialnej oraz proponowanym podziałem środków i wskaźników, do osiągnięcia których obligują ramy wykonania (dla wyznaczonych poziomów realizacji polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego). Aktualizacja dotyczyła także informacji na temat Rozwoju Lokalnego

¹³ Dokument z 2013 r, został zaktualizowany uchwałą Nr 11/346/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 marca 2016 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia „Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020”.

Kierowanego przez Społeczność, poprzez uwzględnienie aktualnego stanu prac w tym obszarze, a także nazewnictwa i zasięgu funkcjonowania Lokalnych Grup Działania.

b) w ramach OSI i ORSG:

- w okresie od 28 kwietnia do 20 czerwca 2016 r. trwał proces rozmów i spotkań związanych z ustaleniem ostatecznych zapisów w strategiach obszarowych. Łącznie przeprowadzono 20 spotkań (zgodnie z ilością strategii). Sygnatariusze porozumień zobowiązani zostali do dokonania ostatecznych korekt w strategiach ORSG i OSI oraz propozycjach projektowych. W spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele jst tj. starostowie powiatów, prezydenci miast, burmistrzowie, wójtowie a także osoby odpowiedzialne merytorycznie za przygotowanie strategii.
- podjęto uchwały opiniujące strategie:
 - w dniu 10 lutego 2016 r. Zarząd Województwa zatwierdził uchwały w sprawie przyjęcia opinii warunkowych strategii ORSG powiatów (17) oraz w sprawie przyjęcia opinii warunkowej strategii obszarów strategicznej interwencji dla miasta Grudziądza, Inowrocławia i Włocławka oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (3). Opinie dotyczyły części diagnostycznej strategii a także projektowanych obszarów działań oraz przewidywanych do realizacji propozycji projektowych wraz z analizą wskaźnikową w zakresie PI 4c (efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym), PI 4e (zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych), PI 6b (rozwój infrastruktury wodno-ściekowej), PI 6c (ochrona i rozwój zasobów kultury), PI 6d (ochrona przyrody), PI 10a (inwestycje w infrastrukturę przedszkolną i infrastrukturę kształcenia zawodowego), PI 9iv (rozwój usług społecznych), PI 10i (wychowanie przedszkolne i kształcenie ogólne), PI 10 iv (kształcenie zawodowe). Opinie do strategii były opiniami warunkowymi, w związku z czym dokumenty te wymagały poprawek i sygnatariusze porozumień zobowiązani zostali do dokonania korekt.
 - w dniu 27 lipca 2016 r. Zarząd Województwa zatwierdził uchwały w sprawie przyjęcia aktualizacji opinii strategii OSI i ORSG (w odniesieniu do opinii wydanych do strategii OSI i ORSG zatwierdzonych uchwałami Zarządu Województwa z dnia 10 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia opinii w zakresie projektowanych obszarów działań oraz przewidywanych do realizacji propozycji projektowych w ramach PI 4c – gospodarka niskoemisyjna oraz PI 10i – kształcenie ogólne). Podjęta uchwała była wynikiem ustaleń rozmów negocjacyjnych pomiędzy jst a IZ RPO.
 - w dniu 31 sierpnia 2016 r. Zarząd Województwa przyjął uchwały w sprawie aktualizacji opinii OSI i ORSG do przyjętych uchwał z dnia 25 listopada 2016 r. oraz 10 lutego 2016 r. Sygnatariusze Porozumień zobowiązani zostali do dokonania korekt w strategiach ORSG i OSI, w tym propozycjach projektowych oraz do przesłania ich w terminie do 20 września br. Otrzymane strategie wraz z propozycjami projektowymi zostały poddane weryfikacji pod kątem opinii ORSG oraz OSI. Na przełomie października/listopada 2016 r. odbyła się weryfikacja propozycji projektowych w zakresie budowy, przebudowy ścieżek rowerowych pod kątem kryteriów wyboru projektu. Informacja w tym zakresie została przekazana do powiatów. Działania te miały wskazać propozycje wpisujące się w założenia konkursu a także umożliwić podjęcie decyzji o tym czy rozpocząć dane przedsięwzięcie.

c) w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych:

- w dniu 14 czerwca 2016 r. podpisano aneks do porozumienia zawartego w dniu 29.06.2015 r. w sprawie powierzenia zadań IP w ramach instrumentu ZIT RPO WK-P 2014-2020. Zmiany te były podyktowane koniecznością dostosowania zapisów porozumienia do zaleceń Komisji Europejskiej i Ministerstwa Rozwoju w zakresie:
 - nadania władzom miejskim zwiększonej roli w procesie oceny wniosków,
 - zmiany systemu oceny projektów i związanego z tym podziału zadań pomiędzy IP a IZ RPO,
 - wprowadzenia informacji nt. składu i zadań Komisji Oceny Projektów,
 - aktualizacji wartości niektórych wskaźników, zawartych w załączniku nr 2 do porozumienia,
 - usunięcia z załącznika nr 2 do aneksu do porozumienia zapisów dotyczących typów projektów.
- w dniu 20 lipca 2016 r. Zarząd Województwa przyjął opinię w sprawie Strategii ZIT (uchwała Nr 29/1089/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 lipca 2016 r. w sprawie zaopiniowania przez IZ RPO Strategii ZIT BTOF w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach RPO WK-P 2014-2020).
- pismem z dnia 27 lipca 2016 r. Ministerstwo Rozwoju przekazało pozytywną opinię dla dokumentu Strategii ZIT BTOF.
- w dniu 7 grudnia 2016 r. uchwałą Nr 48/1889/16 Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego, pozytywnie zaopiniował zaktualizowaną Strategię ZIT na obszarze Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego, przekazaną przez IP w dniu 27 października 2016 r.

- w dniu 7 grudnia 2016 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr 48/1888/16 wprowadził zmiany do „Porozumienia w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020”. Zakres zmian dotyczył przedkładania przez IP ZIT do IZ propozycji harmonogramu konkursów dedykowanych ZIT, celem rozpatrzenia i uwzględnienia w harmonogramie naborów wniosków dla RPO WK-P na lata 2014-2020 oraz przewidywanego czasu trwania zadań w procedurze konkursowej z etapem preselekcji oraz bez etapu preselekcji.
- d) w ramach rewitalizacji:
 - w dniu 29 stycznia 2016 r. ogłoszono konkurs dotacji na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020* (nabór wniosków o przyznanie dotacji rozpoczął się w dniu 1 marca 2016 r. i trwał do dnia 15 kwietnia 2016 r.). W odpowiedzi do urzędu wpłynęło 111 wniosków.
 - w dniu 31 sierpnia 2016 r. uchwałą Nr 33/1385/16 Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zatwierdził listę projektów rekomendowanych przez Komisję Konkursową do przyznania dotacji na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020*. Umowy z 51 gminami podpisano w dniu 28 września 2016 r.
 - w dniu 17 października 2016 r. ogłoszona została II edycja Konkursu dotacji na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020*. Nabór wniosków odbywał się w terminie od 17.11.2016 do 1.12.2016 r. W odpowiedzi do urzędu wpłynęło 56 wniosków o przyznanie dotacji. Rozstrzygnięcie konkursu przewiduje się na kwiecień 2017 r.
 - rozpoczęto proces opiniowania programów rewitalizacji zgodnie z Regulaminem wpisu do Wykazu programów rewitalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego, stanowiącego załącznik do uchwały nr 39/1545/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 5 października 2016 r.

2.6 Informacje o stanie prac nad opracowaniem Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego, wg stanu na koniec grudnia 2016 r.

Aktualnie obowiązujący *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* z 2003 r. (dalej: pzpw) został sporządzony na podstawie obowiązującej wówczas ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15 poz. 139 z późn. zm.) i przyjęty uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. Znaczące zmiany przepisów prawnych, a także dynamiczne zmiany w przestrzeni spowodowały, że pzpw w wielu aspektach utracił swą aktualność. W następstwie powyższego Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 23 kwietnia 2007 r. podjął uchwałę Nr VII/91/07 w sprawie przystąpienia do zmiany pzpw.

Prace projektowe prowadzone były przez kilka kolejnych lat przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku (dalej: KPBPPiR). Jednak pomimo osiągnięcia fazy bardzo daleko zaawansowanego projektu nie mogły być ukończone z przyczyn formalnych, związanych z brakiem realizacji przez ministerstwo odpowiedzialne za sprawy rozwoju regionalnego zobowiązań, które nałożyły na siebie opracowując *Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030* (dalej: KPZK 2030). Nowy *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego* (dalej: Plan) obligatoryjnie uwzględniać musi ustalenia KPZK 2030, która zawiera odwołania do dokumentów zewnętrznych, uszczegółwiających jej ustalenia, a które przez kilka kolejnych lat po przyjęciu KPZK 2030 – nie powstały. Nie było więc możliwe spełnienie warunku zgodności projektu *Planu* z KPZK 2030. W konsekwencji realizacji ustaleń KPZK 2030 wprowadzono również zmiany w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta zmieniła zakres planu zagospodarowania przestrzennego województwa, co spowodowało, że dotychczas wykonane bardzo obszerne prace mogły być wykorzystane dla *Planu*, ale w bardzo ograniczonym zakresie.

W 2014 r. KPBPPiR wykonało *Okresową ocenę pzpw*. Opracowanie to potwierdziło nie tylko znaczącą dezaktualizację obowiązującego pzpw z 2003 r., ale także podkreśliło szereg znaczących zmian w uwarunkowaniach zewnętrznych funkcjonowania województwa. W konsekwencji wszystkich powyższych uwarunkowań Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 27 października 2014 r. podjął uchwałę Nr LIV/823/14 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Planu.

W 2015 r. Departament Rozwoju Regionalnego i KPBPPiR przeprowadziły prace formalno-prawne, związane z przygotowaniem Planu (ogłoszenie w prasie o zasięgu ogólnopolskim, obwieszczenia w urzędach jednostek samorządu terytorialnego, zawiadomienie na piśmie instytucji i organów właściwych do uzgadniania oraz

opiniowania planu zagospodarowania przestrzennego województwa o podjęciu uchwały o przystąpieniu do sporządzenia Planu, zbieranie wniosków do Planu oraz zawiadomienie na piśmie instytucji, których działalność wpływa na sposób zagospodarowania przestrzennego województwa bądź mogących posiadać informacje, które w Planie powinny zostać uwzględnione – o podjęciu przez Sejmik Województwa uchwały o przystąpieniu do sporządzenia Planu). Ponadto zgodnie z wymogami Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 nr 155 poz. 1298), na potrzeby Planu sporządzone zostało opracowanie ekofizjograficzne. W roku 2015 zakończyły się również prace nad częścią diagnostyczną Planu (uwarunkowania rozwoju województwa).

W 2016 r. w ramach prac nad Planem przeprowadzono procedurę określenia obszarów funkcjonalnych:

- 2 marca 2016 r. Zarząd Województwa przyjął uchwałę Nr 9/298/16 w sprawie propozycji określenia obszarów funkcjonalnych w województwie kujawsko-pomorskim i ich granic,
- 16 maja 2016 r. w Przysieku zorganizowano konferencję opiniującą propozycję obszarów funkcjonalnych w województwie, podczas której:
 - zebrano i przeanalizowano nadesłane wnioski – propozycje zgłoszone przez JST, dotyczące określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym,
 - przeprowadzono opiniowanie przedstawionych propozycji obszarów funkcjonalnych (propozycji Zarządu Województwa oraz samorządów lokalnych).
- przeanalizowano zgłoszone uwagi i opinie, w efekcie czego Zarząd Województwa uchwałą Nr 30/1135/16 z dnia 27 lipca 2016 r. podjął decyzję określającą obszary funkcjonalne w województwie kujawsko-pomorskim oraz ich granice.

Obecnie KPBPIR prowadzi prace nad uwarunkowaniami dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia oraz częścią kierunkową Planu.

3 Postęp w zakresie realizacji przedsięwzięć Strategii i stan realizacji planowanych zakresów interwencji wobec OSI Strategii

Podobnie jak latach poprzednich, także w roku 2016 w polityce regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego nie prowadzono działań, których podstawą byłaby kompleksowa interwencja wobec obszarów wskazanych jako obszary strategicznej interwencji *Strategii* (dalej: OSI *Strategii*), mającej na celu rozwiązywanie problemów lub wykorzystywanie potencjałów tam identyfikowanych. Jak dotąd ustalenia *Strategii* w aspekcie terytorialnym są realizowane wg założeń polityki terytorialnej (rozpoczętej w roku 2014) – jest to inny rodzaj terytorialnego różnicowania interwencji, niż zakładany wobec OSI *Strategii*, ale nie wyklucza realizacji polityki wobec OSI *Strategii* i nie konkuruje z tą formą (polityka terytorialna nawiązuje do pojęcia obszarów funkcjonalnych – ich idea została sformułowana po nakreśleniu założeń interwencji za pomocą OSI *Strategii* i rozwinięta w KPZK 2030; OSI oraz obszary funkcjonalne są pojęciami częściowo zawierającymi się). Warto tu podkreślić, że brak konkretnych działań na rzecz OSI nie stanowi zaniedbania w polityce regionalnej. Cele polityki regionalnej mogą być osiągnięte za pomocą różnych instrumentów i w dotychczasowej polityce województwa kujawsko-pomorskiego, realizuje się je za pomocą instrumentu polityki terytorialnej, a nie za pomocą instrumentu OSI *Strategii*.

Niektóre z prowadzonych w polityce regionalnej działań wpisują się pośrednio w założenia OSI *Strategii*. Wobec czego nawet jeśli nie prowadzi się zaplanowanej interwencji wobec OSI *Strategii*, to pewne aspekty ważne dla poszczególnych OSI *Strategii* są częściowo realizowane (choć należy zauważyć, że podstawową ideą interwencji wobec OSI było podjęcie działań kompleksowych i całościowych). Tak się dzieje w przypadku RPO WK-P 2014-2020, gdzie przyjęto, że w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych stosowane będą preferencje dla projektów lub odbiorców pomocy z określonych typów OSI *Strategii*, tj.:

- Kujawy (określone w *Strategii* jako OSI Kujawy – wyspecjalizowana sfera gospodarcza dla rolnictwa),
- Obszary wiejskie (określone w *Strategii* jako OSI Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej),
- Obszary o najniższym zatrudnieniu (określone w *Strategii* jako OSI Wzrost zatrudnienia),
- Rozwój funkcji uzdrowiskowych (określone w *Strategii* jako OSI Rozwój uzdrowisk),
- Obszar wschodniej części województwa (określone w *Strategii* jako OSI Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa).

Natomiast spośród działań, które wprowadzić nie były inicjowane jako działania na rzecz OSI *Strategii*, ale w sposób bezpośredni lub pośredni oddziałują na OSI *Strategii*, nawiązując do potencjałów lub problemów, które leżały u podstaw ich identyfikacji należy wskazać:

- działania na rzecz rozwoju Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach idei ZIT – w roku 2016 przyjęto strategię rozwoju ZIT – działania te nawiązują bezpośrednio do OSI „Aglomeracja Bydgosko-Toruńska”,
- działania na rzecz rewitalizacji miast prowadzone za pomocą dofinansowania ze środków RPO WK-P 2014-2020 przedsięwzięć rewitalizacyjnych – w roku w 2016 przeprowadzono konkursy na dofinansowanie sporządzenia programów rewitalizacji w ramach POPT oraz rozpoczęto procedury mające na celu sporządzenie programów rewitalizacji (programy będą podstawą o ubieganie się o dofinansowanie w ramach RPO) – działania te nawiązują bezpośrednio do OSI „Polityka miejska i rewitalizacja miast”,
- w ramach prac nad SOR, Ministerstwo Rozwoju wystąpiło z inicjatywą przeprowadzenia pilotażowych działań dla tzw. obszarów zagrożonych marginalizacją (o najsłabszym stanie rozwoju) – Zarząd Województwa zgłosił wolę udziału w pilotażu poprzez wykonanie tego typu prac dla powiatów: lipnowskiego, włocławskiego i radziejowskiego. Działanie to wpisuje się w OSI „Przełamanie zapaści społeczno-gospodarczej wschodniej części województwa”. W toku dalszych prac (już w roku 2017) Ministerstwo Rozwoju wstępnie do dalszego etapu prac nad wyborem obszarów do pilotażu wskazało powiat lipnowski, wśród dwóch innych powiatów z Polski. Jednakże do momentu zakończenia prac nad *Raportem* – nie dokonano ostatecznego wyboru.
- w marcu 2016 roku odbyło się spotkanie służb planistycznych województw kujawsko-pomorskiego oraz pomorskiego, mające na celu wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego obydwu województw obszaru funkcjonalnego o znaczeniu ponadregionalnym, mającego na celu wykorzystanie potencjału rozwojowego związanego ze szczególnymi walorami przyrodniczo-kulturowymi i krajobrazowymi Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” – działanie to pośrednio nawiązuje do idei OSI „Bory Tucholskie – strefa wykorzystania potencjałów endogenicznych północno-zachodniej części województwa”.

Szczegółowe informacje nt. realizacji dotychczas zidentyfikowanych przedsięwzięć w *Strategii* zamieszczono w załączniku do *Raportu*. Przystawiono tam dane na temat 192 przedsięwzięć tj. etap prac, działania zrealizowane w 2016 r., założenia ze *Strategii* wskazujące podmioty odpowiedzialne za ich wdrożenie oraz podmioty faktycznie realizujące poszczególne zadania.

4 Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

1. Istotnym uwarunkowaniem dla realizacji polityki rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego stało się przyjęcie przez Rząd RP nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju tj. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, co miało miejsce na początku 2017 r. Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami strategii rozwoju regionów są spójne ze średniookresową strategią rozwoju kraju, przy czym obowiązujące akty prawne nie precyzują sposobu, w jaki treść strategii regionalnych miałyby być dostosowana do średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Powyższe spowodowało, że podjęte zostały pierwsze analizy uwarunkowań kształtowania polityki regionalnej województwa kujawsko-pomorskiego, wynikające z SOR. W efekcie stwierdzono pełną zgodność ustaleń obowiązującej *Strategii* z SOR na poziomie ogólnym – to znaczy priorytetów i celów strategicznych.

Jednakże równocześnie stwierdzono, że istotnym zagrożeniem dla realizacji skutecznej, polityki regionalnej jest obecny stan rozwoju wybranych aspektów w województwie – na tyle niewystarczający, że zagrażający wzrostem dysproporcji. Kluczowymi problemami są: niski poziom rozwoju społecznego, mała zdolność do tworzenia i absorpcji rozwiązań innowacyjnych oraz utrzymywanie stanu peryferyzacji województwa w systemie społeczno-gospodarczym kraju (mające przyczyny zarówno wewnętrzne – przede wszystkim wynikające z braku wytworzenia silnego ośrodka metropolitalnego przez obydwie ośrodki stołeczne województwa, jak i zewnętrzne – czyli relatywnie słaba i obecnie, i w prognozowanej przyszłości, dostępność transportowa w relacjach międzyregionalnych a także międzynarodowych). W kontekście przyszłego funkcjonowania województwa (w realiach realizacji ustaleń SOR), przypuszcza się, że podstawowym problemem będzie tempo i intensywność realizacji ustaleń *Strategii* z zakresu rozwoju

społecznego, w tym zwłaszcza wszystkich aspektów związanych z edukacją. Jest to dziedzina kluczowa dla powodzenia rozwoju województwa w nowych uwarunkowaniach, kształtowanych przez SOR. Stąd konieczne będzie zintensyfikowanie właściwych działań w tych obszarach.

2. Rozwój społeczny jest warunkiem osiągnięcia najważniejszego priorytetu *Strategii*, tj. konkurencyjnej gospodarki. Niezbędne jest także położenie szczególnego nacisku na realizację działań, związanych z budową tożsamości i spójną promocją regionu. W tym miejscu zwraca się uwagę, że zarówno problematyka rozwoju społecznego jak i budowy tożsamości są zagadnieniami interdyscyplinarnymi, przez co dla sprawnej i spójnej realizacji wymagają współpracy departamentów, partnerów i koordynacji.
3. W związku z trwającymi pracami wdrożeniowymi SOR w Ministerstwie Rozwoju w perspektywie dwóch najbliższych lat przygotowana zostanie nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także inne zmiany legislacyjne, w tym najprawdopodobniej przyjęta zostanie ustawa Kodeks urbanistyczno-budowlany, która zastąpi m.in. ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Efektem prowadzonych prac będzie miało być między innymi stworzenie nowego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem, zmiany w systemie dokumentów strategicznych, a także integracja planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego. Zmiany będą dotyczyły poziomu krajowego, ale także poziomu regionalnego i lokalnego. Ważne jest więc bieżące śledzenie prac wdrożeniowych ministerstw, by możliwe było odpowiednie przygotowanie się do zapowiadanych zmian.
4. Samorząd województwa jest jednym z realizatorów ustaleń wskazanych w *Strategii*. Swoje działania w tym zakresie realizuje poprzez różne instrumenty, wśród których szczególną rolę odgrywa RPO WK-P 2014-2020. Zakłada się, że sukcesywne wdrażanie wskazanych w RPO WK-P 2014-2020 celów, przy pomocy odpowiednich instrumentów interwencji pozwoli na osiągnięcie wskaźników istotnych z punktu widzenia zaspokajania potrzeb społeczno-gospodarczych województwa. Według stanu na koniec grudnia 2016 r. ogłoszono 93 konkursy (łącznie na środki z EFRR i EFS), podpisano 120 umów oraz wykorzystano 3,78% środków RPO WKP 2014-2020.
5. Według stanu na koniec grudnia 2016 r. z listy zaplanowanych 23 programów rozwoju, generalnie można wskazać, że:
 - 10 programów jest obowiązujących,
 - 7 programów jest w trakcie opracowywania,
 - odstąpiono/zawieszono opracowanie 6 programów.Część z tych dokumentów ma charakter roczny, w związku z czym opracowywane są cyklicznie. Część kilkuletnich opracowań została już zakończona i przygotowywane są nowe dokumenty. Jednocześnie w zakresie kilku programów wystąpiły przesłanki by odstąpić lub zawiesić ich opracowanie. Ustalenia w tym zakresie były prowadzone podczas spotkań poszczególnych członków Zarządu Województwa z nadzorowanymi departamentami, które odbyły się w lipcu 2016 r. Natomiast zbiorcza informacja na temat realizacji obowiązujących programów przygotowywana jest co 6 miesięcy w formie „Informacji półrocznej o zadaniach realizowanych w zakresie polityki rozwoju regionalnego województwa kujawsko-pomorskiego”, przyjmowanej uchwałą Zarządu Województwa i prezentowanej na Sejmiku Województwa.¹⁴ W tym miejscu zwraca się uwagę, że dla wdrożenia *Strategii* konieczne jest ukończenie prac na tworzonych programami oraz ich realizacja. Należy także podkreślić, że *Strategia*, w tym wynikające z niej programy rozwoju, powinny być podstawą kreowania polityki finansowej województwa, a zawarte w *Strategii* oraz programach kierunki interwencji winny przekładać się na zadania ujęte w budżecie województwa (często zgłaszanym problemem był brak środków finansowych na realizację zadań *Strategii*).
6. W 2016 r. trwały prace organizacyjne w ministerstwach związane z KT, w tym analiza instrumentu jakim jest KT pod kątem elastyczności jego wdrażania. Ponadto ustalono ze stroną rządową:
 - listę dodatkowych projektów z obszaru kultury, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie z POiŚ,
 - listę przedsięwzięć dot. infrastruktury B+R, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie w ramach RPO WK-P 2014-2020 z działania 1.1,

¹⁴ Zgodnie z uchwałą Nr XII/202/11 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 września 2011 r. w sprawie przedstawienia okresowej informacji na temat stanu realizacji zadań w zakresie polityki rozwoju regionalnego.

- wstępny zakres rzeczowy przedsięwzięcia BiT-City II,
 - podział kwot Funduszu Pracy na kolejne lata wdrażania projektów z RPO WK-P 2014-2020.
- Cztery przedsięwzięcia KT zostały już zrealizowane.

7. W 2016 r. zaktualizowano *Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020*, a także ustalano ostateczne zapisy strategii ORSG, OSI i ZIT oraz prowadzono proces opiniowania tych dokumentów. Ogłoszono także 2 edycje „Konkursu dotacji na opracowanie lub aktualizację programów rewitalizacji” w ramach *Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020*. W efekcie pierwszego naboru wsparcie otrzymało 51 gmin, rozstrzygnięcie drugiego naboru planowane jest na II kwartał 2017 r.
8. Kontynuowano prace związane z przygotowaniem *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego*. W 2016 r. przeprowadzono procedurę określenia obszarów funkcjonalnych, rozpoczęto prace nad uwarunkowaniami dla miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodków wojewódzkich Bydgoszczy i Torunia oraz ruszyły prace związane z opracowaniem kierunkowej części Planu.
9. Dla wdrażania *Strategii* istotny jest także systematyczny kontakt z partnerami społeczno-gospodarczymi. Prowadzono więc stały dialog społeczny w duchu idei modernizacji województwa. Przykładem takiego podejścia były kolejne spotkania Społeczno-Gospodarczej Rady ds. Modernizacji Regionu, pełniącej rolę Regionalnego Forum Terytorialnego; Platforma Dialogu Społecznego, realizowana przez KPAI oraz utworzenie Forum Samorządowego, skupiającego przedstawicieli środowisk samorządowych, społecznych, gospodarczych, naukowych, a także parlamentarzystów. Informacje przekazywane przez partnerów były pomocne w realizacji polityki rozwoju przez Zarząd Województwa.
10. Z punktu widzenia praktyki realizacyjnej oraz na podstawie wniosków z niniejszego *Raportu*, konieczne jest wzmocnienie zaangażowania podmiotów (zarówno departamentów UM, jednostek mu podległych oraz podmiotów zewnętrznych), odpowiadających za wdrażanie *Strategii*, w proces jej realizacji. W tym celu niezbędne jest nadanie *Strategii* właściwego priorytetu pośród innych realizowanych zadań oraz wskazanie podmiotu wiodącego w zakresie realizacji danego kierunku/przedsięwzięcia, a także systematycznego monitorowania postępów w osiąganiu zamierzonych efektów. Wobec powyższego konieczne są także ustalenia organizacyjne w urzędzie, np. w zakresie uzdrowisk i dróg (poza wojewódzkimi).
11. Niezbędna jest także sukcesywna rozbudowa samorządowego wojewódzkiego systemu monitorowania stanu rozwoju województwa (Kujawsko-Pomorskiego Obserwatorium Rozwoju) poprzez rozbudowę potencjału, w tym kadrowego – w celu zwiększenia zdolności do uzyskiwania ocen rozwoju, uzupełniających system statystyki publicznej, a zwłaszcza dla uzyskiwania ocen rozwoju w aspektach nie badanych przez statystykę publiczną.
12. Rekomenduje się wprowadzenie zasady, że wszystkie dokumenty o charakterze studialnym przygotowywane lub zamawiane przez departamenty UM lub jednostki mu podległe, mogące mieć znaczenie dla prowadzonych analiz i podejmowania decyzji przy programowaniu rozwoju województwa, powinny być przekazywane do Departamentu Rozwoju Regionalnego do Biura Analiz celem ich ewentualnego wykorzystania.
13. Wskazuje się na dalszą konieczność lobbowania na rzecz realizacji przedsięwzięć, kompetencyjnie leżących w gestii administracji rządowej, a których realizacja ma fundamentalne znaczenie dla dalszego rozwoju województwa.